

ANT

Yazarımız
Osman
Arolat
tutuklandı!

Haftalık Dergi • 27 Mayıs 1969 • Sayı: 126 • 125 kuruş

KOMEDI BITTİ MI?

HAFTANIN NOTLARI

18

mays

Zam gerçekleşti!

■ Geçen hafta yapacağını haber verdigimiz bugün zamın bakanları kurulunun geçen hafta aldığı kararla gerçekleşmiştir. Siyasi af teranları arasında sessizce yapılan kileda 2-10 kuruşluk zamın uygulanmasına 1 Haziran'dan itibaren başlanacaktır. Sadece bugün değil, her gelişti tabii yapılan zamının kısa zamanda bütün ulu gida maddelerine intikal etmesi beklenmektedir. Böylece zanneden sadece büyük çiftçiler yararlanacak, gerek dar gelirli şehir halkı, gerekse topraksız yada küçük topraklı çiftçiler, bütün malların fiyatlarını etkileyen bu zamanın sonuna daha da yoksullaşacaktır.

19 Mayıs böyle kutlandı!

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışak Ulusal Kurtuluş Savasının başlamasının 50. yıldönümü, «Demokrasi tehlike mi, değil mi?», «Ordu darbe yapacak mı, yapmayacak mı?» tartışmaları ve siyasi partilerin af konusundaki söz düelloları arasında kutlanmıştır. Bu arada Ankara'da düzenlenen «Anayasaya sen de sahip çik» mitinginden sonra 28 öğrenci polis tarafından tutuklanmıştır ve 4 öğrenci de yaralanmıştır. Mitingte İhönu'nun istifası istenmiş, «Vatan hainlerine af yok, devrimci tavrı yok» diye tempo tutulmuştur. Miting bir konuşma yapan Doç. Mukbil Ozyörük, Ecevit'in siyasi hakların iadesine karşı çıkanları «devrim yobazı» diye nitelemesine karşılık, «Bana devrim yobazı diyecek adamın ellerinde kazma - kükrek tutan ellerdeki nasır olması gerektir. Misyoner mekteplerinde muhallesi kaşklayarak yetişenler, bana, bize devrim yobazı diyemezler!» demistiştir. Mitingin sonra öğrenciler Kızılay'a doğru yürüyüş yapmak istemişler, ancak barikat kuran toplum polisleriyle karşılaşma gelmişlerdir. Mustafa Kemal'in cumhuriyeti emanet ettiği gençliğin, Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışının 50. yıl dönümünde cumhuriyet polisi tarafından dövülmesi, yaralanması, demir parmaklıklar arkasına atılması, elli yılda ne kadar mesafe kaydedildiğini ortaya koymaktadır!

19

mays

Kıbrıs'taki Üsler

■ Ingiltere'nin Kıbrıs'taki asker sayısının 20 binden 40 bine yükseltme kararı alması üzerine İstanbul Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti bir bildiri yayınlayarak Kıbrıs'ın 99 mil karesinin İngilizler tarafından iş olarak kullanıldığını belirtmiş ve bir savaş halinde Kıbrıs'ın yokolmasına sebep olacak işlere karşı bütün devrimci ve barışsever Kıbrıslıları mücadeleye çağrımıştır. Bildiride bu konu ile ilgili olarak «Aşağılık emperyalist sömürüsünü sürdürmek için İngilizler Kıbrıs halkının barış içinde bir arada yaşamaması istemektedir. Bu işlere karşı gelecek tepkileri önlemek için de sürekli olarak cemaat çatışmalarını körüklemektedir» denilmektedir.

Tiyatroya saldırı

■ Başkent Tiyatrosu sanatçuları bu defa da «Başbakan ve Uşak adlı oyunu oynamak için gittiği İzmir'de telefona devamlı olarak tehdit ettiler. Ankara Markopasa Kabare Tiyatrosu oyuncuları da, Antalya'da ugradıkları saldırılardan sonra İşleri Bakanlığı'na başvurarak silah tasması izni istemişlerdir.

Direniş Komitesi

■ Stockholm'deki Türk devrimcileri, AP Hükümeti'nin yurt dışındaki Türk işçilerinin pasaport geçerlilik uzatma işlerinden harç alınması kararname karşı HARACA KARŞI DİRENME KOMİTESİ kurarak etkili eyleme geçme kararı vermişlerdir. İşçiler bu harçları protesto etmek için yurda döviz göndermemeye eşit bir komite, ayrıca Damstay'da iptal davası da açacaktır.

20

mays

Temel Anlaşma

■ Yillardan beri bir yılın hikayesine döndürülen ikili anlaşmalarla ilgili görüşmeler nihayet sonuçlanmıştır. Amerikan Eleşliği ile Dışişleri Bakanlığı yetkilileri arasında yapılan görüşmeler sonunda ikili anlaşmaların özünde herhangi bir değişiklik yapılmaması, sadece dağcılık bir halde bulunan gesili ikili anlaşmalar, temel anlaşmas adı altında tek metin haline getirilmiştir. Yeni ikili anlaşmanın Milli Güvenlik Kurulu'nda görüşülmesinden, muhalefete açıklanarak görüşlerinin alınmasından sonra parlamentoda bu konuda gizli bir oturum yapılacak ve yeni anlaşma yürürlüğe sokulacaktır. Temel Anlaşma'nın sosyalist milletvekilleri hariç, parlamentoda herhangi bir muhalefete karşılaşmadan kanunaşacağı ve yürürlüğe gireceği şüphesizdir. Ancak parlamentonun seçim dolayısıyla önümüzdeki günlerde tatil girmesi bekleneninden temel anlaşmaya ilgili kanunun meclisin gelecek döneminde ele alınması muhtemeldir. Yeni temel anlaşmada da, Türkiye'nin hükümlülük haklarına aykırı olarak Amerikan kuvvetlerine ve görevlilerine tanınan bir çok imtiyazlar kaldırılmamakta, bir nevi «ısgal statüsü» devam ettirilmektedir.

İsgal ettüler

■ Bir aydan beri sildürdükleri boykota rağmen hak isteklerinin kabul edilmemesi üzerine Orman Fakültesi öğrencileri fakülte binalarını işgal ettiler. İşgal Üzerine dekanlık toplum polisi ve jandarmaları fakülte çevresinde mevzilendiren teror havası yaratılmıştır.

21

mays

Konya'daki Grev

■ Konya'daki bir krem magnetit fabrikasında Maden İş Sendikası'na bağlı işçilerin 16.4.1969 tarihinde basatıkları grev devam etmektedir. Ancak basının ve ilgili makamların greve yeteri kadar ilgilennmesi üzerine, grevin işveren ve uşakları tarafindan baltalanması karşısında işçiler bir bildiri yayınıarak halka basırmışlardır. Etin kilosunun 14 Lira, oturulabilecek bir evin kirاسının 150 lira olduğu bir dönemde bu işçilerle günde 970 kuruş verilmektedir. İşçiler Maden İş Sendikasının bünyesi içinde bu sömürüye karşı savaş açmışlardır, ancak işveren bu defa işçilerin karşısına sarı Çimse İş Sendikası'ni çıkartmıştır. Çimse İş grevi kırnak için çeşitli oyular oynarken, grevi işçiler de patronun çağrıldığı jandarmaların dikip darbeleriyle isyerinden uzaklaştırılmışlardır, ayrıca altı işçi, yarah halde bir de karda dövülmüşlerdir.

Proteste Yürüyüşü

■ Boykot halinde bulunan on 5. yüzyıl okulun öğrencisi Hürriyet Meydanı'nda baslayıp Taksim'de biten bir gösteri yürüyüşi yapmışlardır. Ellerinde çeşitli dövizler taşıyan öğrenciler, «Süleyman, Süleyman, Özel Başkan Ne Zaman?», «Özel Okul Dediler, Paramız Yediler?» diye bağırarak hükümden özel okullar konusundaki tutumunu protesto etmişlerdir. Taksim'de yapılan konuşmalarda da öğrenci temsilcileri özel okulların filen katılmamasına yada devletleştirilmesine cahşacıklarını söylemişlerdir. Öğrenciler ertesi gün de Harbiye'deki Radyo İstibatı'na giderek TRT'nin yayını protesto etmişlerdir.

Vur, vur! Böyle yaşamaktansa ölmek daha iyi!

Urfa'nın Harran Bucağı'na bağlı Rihayat Köyü'nde, Mülüm Aşanın baskısıyla köylüler yillardır ekip bıçıkları araziden jandarmalar tarafından dövüldükleridir. Köylülerin Valof'tan kiraladıkları toprağa sahip oğanın ağına isteği üzerine Akçakale'den bir jandarma birliği gelmiş ve «Ölürüz de toprağumu kimseye vermeyiz. Vur vur, böyle yaşamaktansa ölmek daha iyi!» diye bağırarak köylülerini meydan dayanından geçirmiştir. Arazi begâlitikten sonra ağa ait traktör tarlaya girerek toprağı sürmeye başlamıştır. Rihayat Köylüleri, jandarma ağa işbirliğini protesto için köyden Urfa'ya doğru bir yürüyüş yapacaklarını açıklamışlardır. Yürüyüşü çevre köylüler de destekleyeceklərdir.

22 mayis

23 mayis

24 mayis

Amerikalılarla kavga

NATO İş Sendikası'nın İzmir'deki Amerikan işyerlerinde yürütülen grev, Amerikalılarla zorbalığı ve polisin de Amerikalılardan yana çıkışını yüzünden hadiseli şekilde geçmektedir. Son olarak Traffic Manager Office'de 25 Amerikalı zorda içeri girmek istemişler, işçiler bu kanunsuz harekete engel olunca kavga girmiştir. Kavgaya polis de müdahale etmiş, Amerikalılardan yana çıkarık işçileri grev yerinden uzaklaştırmaya kalkmış, Sendika Genel Başkanı Kemal Öz'ü de yakalarak zorda arabaya bindirmiştir. Bunun üzerine grevi işçiler toplum polisi arasında çatışma başlamış, neticede iş işçi ile iki polis yaralanmıştır. Polis, yarah işçileri sendika genel başkanı ile birlikte karakola götürmüştür, bunun üzerine işçiler toplu halde sendika merkezine doğru yürüyüle geçmiştir. Bu sırada yürüyüş hakkında telsizle rapor veren iki Amerikalı cavus işçiler tarafından dövülmüştür. Greve ilgili olarak İzmir'deki sendika başkanları bir toplantı yapmışlar ve İzmir'de bir protesto yürüyüşü düzenlemiştir. Sendikacılar, Amerikalılarla grevi işçiler ve hükümlü «Türkiye'deki işyerlerini kapatabiliriz» dierek şantaj yoluya grevi kırmaya çalışmışlardır.

Aybar «af» istedi

■ TİP Genel Başkanı Aybar, bittin adı suçları kapsayan bir Af Kanunu'nun meclis tatile girmeden önce çıkarılmasını istemek ve bunun gerçekleşmesi için TİP'in mücadele eteceğini açıklamıştır.

Uzay Yarışı

■ Amerikalılar Apollo - 10 uzay aracı, Cape Kennedy üssünden fırlatılarak ay çevresindeki yörüngeye oturmuş ve aracım «Ay Örümceği» aya 15 kilometre kadar yaklaşarak ay fotoğrafları çekmiş, TV yayımı yapmıştır. Temmuz'da aya gönderilecek Apollo - 11'in inceği yer de bu aracın tarafından test edilmiştir. Sovyetler Birliği ise Venüs 6 kapsülündü Venüs Gezegen'e indirmiştir. Daha önce aynı gezegeni yumusak inis yapan Venüs 5 kapsülü gibi Venüs 6 da bu gezegen üzerinde Lenin'in resmi bulunan bir madalyonu Sovyet devlet mührünü görmüştür.

A. Gelen tutuklandı

■ «Proletarya İhtilali ve Dönük Kautsky» isimli kitabı yazan mütercim Arif Gelen, «Komünizm propagandası» yaptığı iddiasıyla Ankara Nöbetçi Suh Ceza Yargıcı tarafından tutuklanmıştır. Lenin'in çeşitli yazılarını bir araya getiren kitap Bilim ve Sosyalizm Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Dar boğaza doğru

■ Türkiye Odalar Birliği ve Ticaret Borsaları Birliği Genel Kurul toplantısı için hazırlanan raporda, belirtildiğine göre, geçen yıl ihracatımız bir yıl öncesine nazaran yüzde 5 azalmış, buna karşılık ithalatımız yüzde 11,5 oranında artmıştır.

Willy Brandt geldi

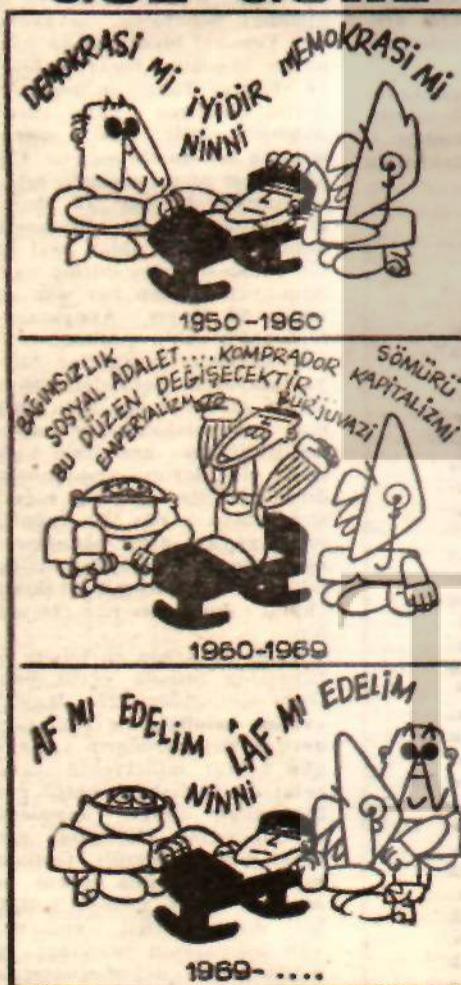
■ Federal Almanya Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Willy Brandt, resmi bir ziyaret için Ankara'ya gelmiştir. Bilindiği gibi, yeni pazarlar bulma ihtiyacı içinde Hans Amca, geçen yıl Başkan Kiesinger'in ziyareti ve Demirel'in de Almanya'ya gitmesiyle bu yolda hayli mesafe kaydetmiş ve Türkiye ile ekonomik ilişkilerini adamaklı artarmıştır.

Asgari Ücret

■ Merkezi bir komisyon, Türkiye ölçüsünde işçilerin asgari ücretlerini testetmiştir. En yüksek asgari ücret olarak İstanbul'da 19.50 Lira gündelik, diğer altı bölge de en düşük asgari ücret 16 Lira'dır. Brüt olarak testet edilen bu ücretlerin, bir işçiye değil ailesine insanca yasama olanğı sağlamak, tek başına karnının doğrudurulusturmasına dahi yetmeyeceği muhakkaktır.

•GÖZ GÖRE•

YALÇIN ÇETİN

“BU GÜNE KADAR BAŞARI İLE GELDİK,” -SÜLEYMAN-

DOĞAN ÖZGÜDEN

TİP'e düşen görev!

A

ANKARA'da oynanan son komedi, siyaset sahnesinde yer alan kişilerin hangi çıkar gruplarını temsil ettiğini, bunların gerçek kimliklerini ve art niyetlerini açıkça ortaya koymustur. Bayar'ın ve eski Demokratların siyasi haklarının iadesi pazarlıklarında boy gösteren siyaset erbabi, halkın başhecti dertlerini ve ülkenin temel sorunlarını hasırlat ederek bir şekilde meselesi yüzünden bir bardak suda firtınalar kopartılmışlardır. Bayar'ın affı meselesini, AP'nin oyalarını bölmek ve kapsulu bürokrasisinin bu güvenilir adamını ülkenin kaderinde tekrar söz sahibi kilmak için İnönü'ün günün konusu haline getirmiştir, dün kadar devrimci unsurların gözüne boyarak solculuk taslayan Ecevit'in Ortam Solu takımı da oy kazanma ihtiyasıyla İnönü'nün tepeden inme teşebbüsüne sahip olmuştur. Türkiye İşçi Partisi ve MP hâriç, irili ufaklı partilerin hepsi de eski Demokratların mirasından nasiplerini almak için İnönü'nün dümensiyona girmiştir. Ne var ki, siyasi af teklifinin asıl sahibi olan AP'liler, Bayar ve eski Demokratların politikaya dönümleri halinde kendi pabuçlarının dama atıracığını farkettiklerinden, 27 Mayıs'çı güçlerin şiddetli tepkisinden de yararlanarak birbir oyun tezahüamları, İnönü'nün «darbe olmaz» temimatına rağmen ordunun tehdidi ni ılıeri sürürek teklifi senatodan geri döndürmüştür.

B

Uçukmede kim kazanmış, kim kaybetmiş tir? Buna kesin bir cevap vermek mümkün değildir. Şüphesiz iktidar yanında Demirel'in de, İnönü'nün de, hem kazançları, hem kayipları olmugut. İnönü bu çifte oyunu ile, sınıdiye kadar sırf biçimde devrimci tutumu yüzünden kendisine oy veren kimsele destegini kaybetmiştir. Eski Demokratların aflatırı gürültüğü için de ekstra oy alabilecek degildir, zira kendisinin hangi hesapları hareket ettiğinin herkes farkındadır. Buna karşılık İnönü, Demirel'i aymaza dışlerek eski Demokratların affı konusunda ters bir tutum takınmaya zorlamak suretiyle önlünlükdeki seçimlerde AP oyalarının bölünmesini sağlamış ve böylece önemli bir kazancı elde etmiş可以说. Demirel ise, af konusundaki ters tutumu ile evelce üzerine oturduğu DP oyalarının önemli bir kısmının elinden kaçtığını görecektir. Ne var ki, Demirel ve takımı, bffilik çapta oy kaybetmek bahasına da olsa, AP'nin iplerini elde tutmayı kendi hesaplarına daha uygun bulmaktadır. Bu gelişmenin doğal sonucu, af pazarlıklarından ypranmış olarak çıkan İnönü'nün de Demirel'in de, AP'nin önlünlükdeki seçimde tek başına iktidarı elde edecek cogulluğu sağlaması geleceğine göre, seçim sonrası bir koalisyon kurmalardır. Tabii ki, bu Amerikan vesayetindeki komprador burjuvazi - toprak ağası - Amerikanlı bürokrat ekonomik koalisyonunun siyasal alanda da gerçekleştirilebilmesi olacaktır.

A

NCAK, İnönü'nün ve Demirel'in hesapları nolrsa olsun, af pazarlıklarında gerçek tehlerini gösteren iki partide karşı büyük kitlelerde bir soğukluk, hatta bir nefret uyandırır. Vatandaşlar kendilerinin kılıçlık oy hesapları uğruna nasıl feda edildiğini görmüştür. Önce İnönü'ye oynayan, daha sonra Ecevit'in gerçek halk lideri olarak gösterip sosyalist hareketin karşısına bir alternatif olarak çıkartan büyük strateji uzmanları Ortam Solu'nun son ihanetinden sonra ne cambazlık yaparsa yapsınlar, CHP'yi kimseye yutturamayacaklardır. Dün kadar CHP'ye umut bağlayan küçük burjuvazi ve bürokrasinin devrimci kesimi ve AP'nin süslü vadileriley kandırılan emekli kitleleri artık kolay kolay oyuna getirilemeyecektir. Bu yüzden önlünlükdeki seçimlerde büyük mikarda oy alıktır kalacak, belki de bir çok vatandaş sandık başına gitmek zahmetine katılmayacaktır. Bu noktada Türkiye'nin tek sosyalist örgütü TİP'e büyük sorumluluk düşmektedir. Bu kışkırt kitleyi gerçekten devrimci ve anti-emperyalist bir çizgiye çekmek, böylece sosyalist örgütte gerek parlamento çağrımalarında, gerekse parlamento dışı eylemlerinde büyük güç kazandırmak mümkündür. Son iç çekişmelerde hayatı sarılmış olan TİP, bu büyük imkân kullanabilmek için kendisine bir an önce çekildiğinden yermek, kitlelerin karşısına yeklüçlü halde Türkiye'nin gerçeklerini sosyalizmin sınırları içinde değerlendirmek için okmamak zorundadır.

KOMEDi BiTTi Mi?

Af pazarlıklar sürüp giderken
Ankara'ya sevkulan tanklar

GECEN haftanın
sonunda verdiği anayasaya bağlılık demeci de, eski cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın ve arkadaşlarının siyasi haklarının iadesini saglamağa yetmedi. Siyasi hakların iadesi için anayasada değişiklik yapılmaması öngören teklif, bizzat teklifi getiren AP'lilerin oylarıyla komisyona iade edilerek kış uykusuna yatırıldı. Böylece Bayar'ın ve eski Demokratların öndürülüşdeki genel seçimlerde milletvekili olmaları istimali ortadan kaldı.

Af edebiyatı, Türkiye'de 27 Mayıs Devrimi'nin üzerinden iki yıl geçmeden siyaset hayatına hâkim olmuş ve yedi yıldan beri temetcil pilavi gibi sık sık ertaya sürülmüşti. «Af» haraketinin şampiyonluğunu 1961 seçimlerinden beri AP yapmaktadır. Ama bu son merhabelerde rolle değimiştir. Aftın bayrakтарıyla, artık CHP Lideri İnce'nin eline geçmiş, buna karşılık yillardan beri af konusunu başlıca sebebin siyasi olarak kulanın AP boz defa «af» kırıcı olarak meydana çıkmıştır.

Ne gariptir ki, AP'nin bundan önceli af teşebbüslerine iktidarda bulunduğu sıralarda İmönü «Ordu isteniyorsa» gerekçesiyle harpi çıkarırken, bu defa aynı gerekçeye, hem de İmönü'ye karşı AP sarılıyordu.

Ordu gerekten affa kargı ekmiş midir. ekmemiş midir? Daha doğrusu, affa kargı ekmiş, mevcut parlamenter düzeni yıkacak, bir darbe yapacak derecede şiddetli olmuş mudur, olmamış midir? Çeşitli söylemler vardır. Deniz Kuvvetleri komutanı Eyiceoğlu, ordunun hikmete hiçbir baskı yapılmadığı

ni söylemektedir. Bu konuda her ne kadar kesin bir hikâyeyi verilemeye de, AP'nin mevcut yöneticilerinin ve özellikle Demirel'in bu ihtiyâle dört elle sarıldığı çok açık bir gerekliliktir.

Bir başka gerçek de, siyasi af üzerinde oynanan oyuncuların en adı saray entikalárına taş ekmekcacak kadar içgenc ve yüzükizartıcı olduğunu. Bu içgenc ve yüzükizartıcı hesaplar, af şıklarının devam ettiğî günlerde gerek AP, gerekse CHP yöneticilerinin birbirlerinin kırılışmalarını ortaya dökmek üzere yaptıkları açıklamalarda adamaklılığını ekmemistir.

ANT'in önceki sayılarında da açıkladığı gibi, AP ile CBP'nin af konusundaki son manevraları, tamamen önlisansızdeki seçimlerde daha fazla oy alma hesapları.
www.demografyatlas.com

Eski DP'lerin oyları üzerine oturarak iktidara gelen AP yöneticileri, her ne kadar siyasi aftan yana görünmekte ise de, böyle bir affın gerçeklegmesi halinde meclise girecek «Birinci takımı» kendilerini en kısa zamanda saf dış edeceğini bildikleri için bunu sırf seçimde daha fazla oy sağlamak üzere elde bir kozaçarak bulun-

durmayı tercih etmiş, affı ger-
çekleştirme yolunda herhangi
bir adım atmaya yanaşmamış
lardır. 200'den fazla AP millet-
vekilinin imzaladığı "siyasi af-
teklifi" bu yüzden hasıraltı e-
dilmiştir.

İnönlü ise, Amerika tarifinden
kendisine iktidarı yanında yesil
ışık yakıldıktan sonra hiç de-
ğilse koalisyonlu bir iktidarı
sağlama almak için en büyük
siyasi rakibini tek başına ikti-
dara getirmeyecek duruma e-
dilmişdir.

şirmek hesabındadır. Bunun yanı sıra ise, AP'yi seçimlerde en çok oy getiren silahlı mahrum etmek, yani «siyasi afs» silahını elinden almaktır. Bunaın igerde CHP, siyasi affin çıkışmasından yana olduğunu ilan etmiştir.

İnönü bu oyunu oynarken kı
ıhtimalle karga kargiya olduğu
bu bilmektedir: AP, ya başı
dan beri seqmenlerine karga si
yasi af taahhüdünlüe bulunduğu
iğin Inönü'nün bu çıkışını her
seye rağmen destekleyecektir. ve
kanuniştirecektir, yada postu
«Birinci Takım»a kaptırmanak
iğin yine birtakım manevralarla
af teklifinin parlamentodan
geçmesini önlerecektir. İnönü
her iki halde de kazanch eka
cagımı hesaplamıştır. Af herhangi
bir kazaya uğramadan mecc
lislerden geçer, yanı anayasad
değişikliği gerçekleşirse, AP'ın
kontrolü da kapılıklu bü
rokrasisinin güvenilir adamı
Bayar'ın eline geçecektir. Ameri
ka'nın da, Vehbi Koç'un da çok
istediği huzur, bir İnönü - Ba
yar koalisyonu ile sağlanacaktır.
Birtakım engeller çıkar da
af parlamentodan geçirilemez
se, İnönü bunun bütün sorum
luğunu Demirel'in üzerine yı
karak seçimlerde büyük çapta
oy kaybetmesine sebeb olacak
ve seçimlerden çok zayıf çaka
cak bir AP'yi yine kendisyle
koalisyon yapmaya zorlayacak

İNÖNÜ VE DEMİREL
— Satrane masasında iki politikacı! —

bu koalisyonun iplerini de kendi elinde tutacaktır.

İşte bu hesaplar, geçen hafta İnönü ile Demirel'i siyaset arenasında karşı karşıya getirmiştir. İnönü'nün Bayar'la spektaküler bir şekilde başsağarak vurdugu ağır darbenin şaşkınlığı içerisinde Demirel af teklifinin eokşamna gelince, ne başkahır; ömrine se konusuna varamadan. Hastalık kötülemez de. Süzcükleri bile çıkaramaz olurlar. atları dağılığundan okur. Zaten ana - dilleri hızla kuramazlar. Belleklerini tekrarlar, du-

mamıştır. Ancak anayasa değişikliği Senato'ya sevk edilirken Demirel bıraz zaman kazanarak kendisini toparlayabilmis ve Birinci Taktim'in kendisinin yerini almasına karşı çareler düşünülmüştür. Bu çareleri bulmak zor da olmamıştır. Çünkü, siyasi af meselesinin ortaya çıkmasıyla birlikte 27 Mayıs'tı çevrelerde de kiyametler kopmuş, dokuz yıldan beri hiçbir maddesi doğru dürüst uygulanmayan, hemen her gün eğnenen 27 Mayıs Anayasası'na birdenbire sahip çıkmıştır. Bir çok devrimci örgütler bildiri yayınılayarak, demeçler vererek siyasi affın ve bu affı sağlamak için yapılacak bir anayasa değişikliğinin kesinlikle karşısında olduklarını açıklamışlardır. Gazeteler siyasi af meselesini ortaya attığı için İnönü'ye karşı yayılmış atıcı asemalar t-

tamkiklari bile caiz degildir. Doksamna gelince, ne baslarimda sag, ne agzilarinda dis kahr; öncerine ne konursa yerler, ama zevk duymadan, tadina varmadan. Hastahklari sütüp gider, iyilesmez de, kötülüemez de. Sözüçükler unuturlar, en yakinlarum adalarim bile çıkaramaz olurlar. Bellekleri zayıflasından, dikkatleri dağıldığından okuma zevkinden de yoksundurular. Zaten ana - dilleri hızla değiştigidinden, çevreleriyle ilgili kuramazlar. Belleklerinde gençliklerinden kalmış ami kirintılarını tekrarlar, dururlar...

Adalar dosalar bunlardan bir kaçını Gulliver'in yanına getirirler. Gulliver ki, gün görmüş, dünyayı gezmis, doğalımlı bir insandır, bu ölümsizler merak edip de Nerede geliyorsun? Nereye gidiyorsun? diye sormağa bile kalkmazlar; akılları görğenin sonunda koparacakları sadece kadadır. Herkesin her gördüğü ve dünyaya gelişleri bile halkın ugursuz, yöttümsüz sayılan bu yaratıkların Gulliver'in üstünde bıraktığı izlenimi: Onurlundede böyle tıka sindiricek bir şey görmedim; bunların kadınları erkeklerinden de herbat. Asırı iktiyarlığının yet aktığı olagan eirkiliklerden öte bir şey bit tarif edilir gibi değil. Okuyucuların anlayış olsalar gerek artık, ben de ölümsizlüğe sunacağım bile özlem kalmadı. Ölümsizlük isteme kurduğum hayallerden kendim de utandım. Böyle yaşamaktansa, en deh setti ölümler karşısında bile boyumdan kıldan ince. Kralz anlatınlar Struldburg'larla maceramı; takıldı hanesi (isterserseniz, halkınizi ölmü korkusundan kurtarmak için, bir iki ölümsüz vereyim yassıma, götürürüm) dedi. Bu adada Ölümsizlere karşı uygunlanan sert yaşalara hâzır vermemek elde değil. Adı üstünde hars-ı piri, iktiyarlığına kavşamıza bir illeti olduğuna göre, bırakısalar, bu Ölümsizler zamanla bütün ülkenin tapusuğu ele geçirir, bütün milleti hacır altına abr, baslarına Yedi - beş kesimalır, devleti ele geçirir ve güclüzlüklerinden işleri yüzlerine gözlerise bulastırıcıkları için, sonunda devleti, milleti helak ederler.

Jonathan Swift'in (1667-1743) Gulliver'in Yolculukları adlı kitabı okumuyduğumuz, hiç değişilemeyeceğimiz varıdır elbet. İste bu ünlü yaptırın 3'üncü bölümünün 10'uncu bahçesinde Kaptan Gulliver'in yolu, Caponya'nın 100 fersah güneye - doğuya

fersah güney - doğusunda bulunan, daha doğrusu bulunmayan Luggnagg adlı (ya yaffi) bir adaya düşer. Bu adama sekensevi arasında Struldbrug denilen bir takım Ölümsüzler vardır. Pek nadir doğan bu garibelerin alâmeti farkası almalarında, sol kasalarının üzerinde üçük kurmazu, sonra yaşlındıkça yesile, koyu maviye dönüşen bîyîcik bir lekeidir. Bahadan oglu sürmezbünların Ölümsüzlükleri... Gulliver adahlarından Struldbrug'ların varlığını ilk duydugunda, sevinçinden zip-zip sıçrar, inسانlığın olsun - bittim hayal ettiğ, özenim çektığı Ölümsüzlüğe erişmiş olan bu mutlu kigilerle görüşmeye can atar. Adahlar Gulliver'in bu coşkusunu karşılıkta büyük hızdan güller, sonra da anıstıriar:

Strudibrug'lar otuzuna dek herkesler gibi ömür sürdükten sonra, üstlerine bir yıklıklık, bezginlik çökmeğe başlar, ve yaşıtlarından çok daha önce kocalar. Ada halkı arasında ortalama ömür süresi olan seksen yaşına erişiklerinde sıfır tüketmigerdir; bu altı, bu dörtün haliyle ileleden yaşamaya zorlu hissibin bellerini bükür. İnaçlırlar, terstirler, marazlırlar, hisşhırlar, hasutular, kibirlidirler, gevezedirler; daha da kötüsü, kimseyi sevemezler, kimseye yakınık duyanamazlar. Kışkırtık ve yerine getirilemeye arzular bu beşinci adamları yer bitirir. Seksenine geldiler mi, yaşaca ölü sayılırular; malları müükler ellerinden alırmı; bundan böyle kinhanast yaşamalarını hükmünet sağlar; kamu yasasının dışına atılırlar, yeni bir iş tutamazlar, toprak satın alınamazlar.

Yıkılan Myth

Ismet Paşa'nın siyasi haklarını geri verilmeli teklifine katılırken çıkışacak olayları tahmin edemeyeceğini sanmıyorum. Bütün ihtimalleri hesaplaşarak, ince eleiyi sik dokuyarak 229 imzali teklife katılmıştır. Ismet Paşa'nın siyaset çizgisinde benzer olaylar doludur. Yalnız bu sefer, sadece AP'nin gücünün böyle bir teklifi gerçekleştirmeye yetemiş olduğunu ispatlamamış, kendi gücünün yetmediğini göstermiştir. Öylese böyle bir manevradan eline geçen ne olmuştur? Bence hiç!

CHP seçimde oy almayı da yitirecektir. Hattâ CHP'li seçmen glicenecek, sandık başına bile gitmeyecektir. Büyükk umutların bağlandığı Ecevit de bu oyunda yitirlenlerden biri olmustur. Bunu sadece biz söylemiyoruz, konuştugumuz CHP'liler de söylüyor.

— Ecevit'e yazık oldu...» diyorlar.

Hattâ yaptıkları bir yorumda, Ecevit oyuncunun sahneye konulusunda istifa edip bir kenara çekilecektir, ilerde daha güçlü olarak yeniden ortaya çıkar, yedek bir kuvvet olarak uzun ömürlü olurdu, diyorlar. Bu söyleliklerimiz CHP içinde Ecevit'i tutan, ona bağlananların yorumu.

Teklifi ertelenmesi, ertelenmesi üzere baskının durdurulması, olayları bulundugu yerde tutar mı? Simdilik dardurulan baskı olduğu yerde donu kahr mu? Sanmıyorum. Bir kez baskayı yapan kuvvetler, baskı alanlarının etkisini ölçmeler, yeterliliğini görmüşler, sindirimk istediklerini sindirmişler, bir kenara çekileceklere, anlamına gelmez. Yol açıldı ya, bu yoldan daha çok gelinip gidiyor.

Inönü'nün :

— Biz yapılan teklife katıldık... gibi masum gerekçeler öne sürmesi de yetmez. Kovana çöpl sokan, arızi azdırın kendisidir. Bunu Demirel de hatırlatmıştır.

Demirel'in politika çizgisinde «uzun vade» yok. Kısa periyodlar cizen bir politika izlemektedir. Bugüne dek tutumu hep böyle olmuştur. Baskı artıca, bunu elle tutular, gözle görürler bir biçimde anlavineka kısa vadeli olarak tehlikeyi geçistir.

maçın görüştüğü. Demirel'in Topaloglu aracılığıyla Taşmac'a teması ederek hava yapmaya devam ettiğleri gün bir tank taburunun Ankara içine girmesi ve Emniyet Sarayı civarında mevzilenmesi, baskente heyecan ve panigi son haddine ulaşmıştır.

Bunun üzerine Ismet Paşa adamlarını «çelalsızlıkla» geçirmek isteyen eski DP'ye inanmış kiteler. Celal Bayar ve takımı, siyasi affi kendi hesapları için kullanılarak İnönü ve Ortancı Sulu takımı. Öteki vanda ise Generaller. Cumhurbaskanı Sunay, Basbakan Demirel ve «şikine Takım»...

Bu art hesaplarla geçen hafıta başında siyaset sahnesinde iki suni cephe teşkil etmiştir. Bir yanda siyasi affi samsımlar olarak isteyen eski DP'ye inanmış kiteler. Celal Bayar ve takımı, siyasi affi kendi hesapları için kullanılarak İnönü ve Ortancı Sulu takımı. Öteki vanda ise Generaller. Cumhurbaskanı Sunay, Basbakan Demirel ve «şikine Takım»...

Bu cephe teşkil ettiğinden sonra Demirel ile yüksek komutanlar ve Çankaya arasında bir düz temas yapıldığı görülmüştür. Yüzde yüz kuyruğuna gelmiş bulunan Celal Bayar, anayasaya karşı olnadıklarına dair teminat vererek affi garantive almak isterken, Cumhurbaskanlığı Genel Sekreteri Cahit Alpan'ın İnönü'yi evinde ziyaret ederken affi silahlı kuvvetlerde teki yarattığından bahsettiği. Basbakan Demirel'in de Genelkurmay Basbakanı Orgeneral Memduh Taşmac'ı Çankaya'daki komutanlık evinde ziyaret etti, burada Taşmac'ın siyasi affi kesinlikle karşı olduklarını bildirdiği «sunna» duyurulmuştur.

İte, Cumhurbaskanı Sunay ile Genelkurmay Basbakanı Taş-

meyi bilmisti. İnönü ise, Demirel'in ziddiye uzun vade politikacısıdır. Hesaplarını, oldum olsa uzun vadeye uydurarak yapar. Bu sefer bu tutmamıştır. Galip görünen Demirel, mağlup olan Ismet Paşa'dır. Ismet Paşa bu mağlubiyeti hazmedebilecek midir? Hazmedemediği takdirde, başka yerlerden patlak veren yeni oyulara girişme gerekini duyaraktır. İşte tehlikeli olan da budur. Simdiye dek, baskı yapan güçler Ismet Paşa'nın gevresinde kılmelemeledi. Bu kez Ismet Paşa'yı kargasına alınsalar, Ismet Paşa'nın bu baskı güçleri ile bağlı kopmuştur. Bu güçlerle bağlı kopmuş, ardında seçmen kitlesi de bulunmayan Ismet Paşa yeni oynayacağı oyularını ki me dayanarak oynayabilecektir. Bir takım entrikere, politika manevralarına dayanan oyular başarılı olmuyor. Son de ney bunu ispatlamıştır. Ismet Paşa'yı De Gaulle'ye benzetenler var. Fransız generalı halının kargasına her çıktıığında seçim listesine seçim kazanmıştır. Bizimki her halının kargasına çıktıığında seçim listesine seçim yitirmiştir. Seçmen, Ismet Paşa siyasi hakları geri verdirecek kadar güçlü bir kişidir, bu seçimde oyumu ona vereyim, de mez. Gene oyunu AP'ye verecektir. Demirel bu seçimlerde, bugünkü kuvvetin artırarak sonraca yaklaşacaktır. Bir de ar danda Ismet Paşa'ya nazaran baskı gurubları bulunacaktır. Baskı gurubunun istedigi Ismet Paşa ile Demirel yerine getirmiştir.

Sertlik politikasını zaten benimsenmiş Demirel, bu seçimlerden sonra da misahama politikasına devam ederse çok puan almış olacaktır. Yalnız olayları değerlendirmeyi, uzun vade politikasını benimsemeyi başarabilse. Bunu yapabilirse, Ismet Paşa myth'ini de yıkırmış olacaktır. Bu myth zaten yıkılmaya yüz tutmuştur. Artık iyice yıkılması için son atılışlar yapılacaktır.

Önlümüzdeki günler, bütün güçlerin politikaya karıştığı çok sürprizli görsellerle geçebilir. Ince politika gösteren, hñner istiyen beyinlerde ihtiyaç var. Bu beyin kimde varsa, dar geçitlerden, karanlık dehizlerden o geçebilecektir.

Yalçık ve Milletvekili Celal Sungun Dogan partiden istifa etmiş. AP Gençlik Kolları yöneticilerinden biri hukuki basretsizlik ve korkaklıkla suçlayarak çekilmiş, grubun olağanüstü toplantıları için imza toplanmaya başlamış. Bilgiççi Demirel'i devirmek için bu ortamı fırsat bilerek harekete geçmiştir.

Ve tabii en öneMLİ, bütün bu engellemelere rağmen Bayar'ın mücadeleye devam edeceğini açıklaması olmuştur.

Bayar, ayrıca, İnönü ile dostluklarının ve temaslarının devam eteceğini de açıklamış. CHP Genel Merkezi de, İnönü'nün İstanbul'da Bayar'a iadeyi ziyarette bulunacağımı doğrulamıştır. İnönü - Bayar ittifakı, Demirel'in canına okumak için her şey yapacaktır. Önlümüzdeki seçimlere yprannmış ve belki de parçalanmış bir AP ile girecek olan Demirel için artık tek basına iktidat bir havasıdır. İnönü'nün pencesine ergec düşecek ve kapaklı bürokrasisinin son pagası, ahlî ömründeki arzuladığı huzur koalisyonunu tam kendi kontrolunda gerçekleştirecektir. Ve büyük bir ihtiyalle seçmeden sonra Demirel'i tasfiye ettiğip Bayar'la deneyi kuracaktır.

Her şey İnönü'nün kafasında ki tılkiler trafficine uygun olarak cereyan etmekte, İnönü'nün hesabını bozar gibi görünen tekipler ve bliçimci devrimci davranışları da aslında İnönü'nden yana islemektedir.

Komedî bitmemiştir, devam etmektedir!

SUNAY VE DEMIREL
— İnönü'ye karşı kader birliği —

lendirmek için olağanüstü bir çahgma girişiştir.

Bu sırada sahneye bir başka unsurun daha çıktığu görülmüşdür: Cumhurbaşkanı Sunay... Çankaya'ya girmeden önce yılarda genelkurmay başkanlığı görevinde bulunmuş olan Sunay'ın anayasaya değişikliğine karşı ordunun gösterdiği tepkiye katılmış çok doğal olarak görülebilir. Ancak Çankaya'nın bu affa karşı vaziyet alışında Amerika'da yapılmış birlik hesapları da rol oynadığı söylenemektedir. Bu, Türkiye'de parlementer sistem yürtülemediği takdirde, tipki Pakistan örneğinde olduğu gibi, hiyerarşik bir müdafale ile bir başkanlık sistemi kurmak hesabıdır. Bugün için böyle bir müdafale en erken olduğu, şartların müsait olmadığı konusunda, böyle bir müdafaleyi yapmak durumunda bulunanlar görüşler birliği halinde dirler. Ancak İnönü - Bayar huzur koalisyonu kurulursa, Çankaya'dan yönetilen bir başkanlık sisteminin kurulmasını gecikecegi de köktekiler tarafından pekâla bilinmektedir. Bu bakımdan, Çankaya da bugline kadar anayasaya defalarca eğnendiği meydanlarda emperyalist usakları kan banyosu yaptığı zaman sesini çıkarmazken, af konusunda aşırı hassasiyet göstermeye başlamıştır.

Bu art hesaplarla geçen hafıta başında siyaset sahnesinde iki suni cephe teşkil etmiştir. Bir yanda siyasi affi samsımlar olarak isteyen eski DP'ye inanmış kiteler. Celal Bayar ve takımı, siyasi affi kendi hesapları için kullanılarak İnönü ve Ortancı Sulu takımı. Öteki vanda ise Generaller. Cumhurbaskanı Sunay, Basbakan Demirel ve «şikine Takım»...

Bu cephe teşkil ettiğinden sonra Demirel ile yüksek komutanlar ve Çankaya arasında bir düz temas yapıldığı görülmüştür.

Yüze yüze kuyruğuna gelmiş bulunan Celal Bayar, anayasaya karşı olnadıklarına dair teminat vererek affi garantive almak isterken, Cumhurbaskanlığı Genel Sekreteri Cahit Alpan'ın İnönü'yi evinde ziyaret ederken affi silahlı kuvvetlerde teki yarattığından bahsettiği. Basbakan Demirel'in de Genelkurmay Basbakanı Orgeneral Memduh Taşmac'ı Çankaya'daki komutanlık evinde ziyaret etti, burada Taşmac'ın siyasi affi kesinlikle karşı olduklarını ifade etmiştir.

Yaratılan bu havaya rağmen, silahlı kuvvetlerin henüz bir

Sömürüğe ve sarı sendikaya hayır!

PATRON - POLİS İTTİFAKINA KARŞI İŞÇİ MÜCADELESİ

ISTANBUL'da maden sanayii işçilerinin sömürüye ve sarı sendikalara başkaldırımları üzerine iktidat kaptalistlerle işbirliği halinde olduğunu göstermiş, gestapo üyeleriyle çalışan toplum polisleri işçilerin, işçi ailelerinin ve işçilerle dayanışma halinde bulunan devrimci gençlerin üzerinde saldırtıma başlamıştır.

Son günlerde maden sanayii işçilerinin sarı sendikacılığı ve sömürüye karşı ilk savaşları Türkiye'nin bir numaralı kapitalisti Türk Demir Döküm fabrikalarında baş göstermiştir.

Vehbi Koç'un fabrikasındaki fiili durum işçilerin zaferiyle sonuçlanırken bu defa bir başka hareket Rami'deki Mehmet Üretmen'e ait Horoz Çivî Fabrikası'nda patlak vermiştir.

Üretmen'in fabrikasında 800 kadar işçi çalışmaktadır. Yılda yaklaşık olarak 60 milyon liralık çivi yapan işçilerin çoğunla sadece 180 Kuruş saat ücreti verilmekte, 10 yıl kıdemli olan işçiler dahi saatte en fazla 350 Kuruş ücret alabilmektedirler. Buna karşılık patronun mutemad adamları, ustabaşalar, aşıktan aldığıları paralarla aylık 3000-3500 liraya getirmektedirler.

Fabrikada işçiler 60 tane silahlı adamın nezaretinde çalıştırılmaktır, yenilemeyecek kadar kötü yemek verilmekte, aistle çabuklığı halde işçilereye yoğun tahsis edilmektedir.

Bu durum karşısında işçiler son aylarda kendi haklarını savunacağına inandıkları devrim-

Mehmet Üretmen
Fabrikası'nda
sömürüğe
direndikleri
için polis
dayağı ile
nezarete
almış
işçiler bu
ahır gibi
yerde
saatlerce
bekletildiler.

işçileri, «Aldığımız para haram olsun» sözüyle işe başlatmaktadır.

Fabrikada işçilere sendika seçme özgürlüğü de tanımamakta, çeşitli baskılarla hepisi sarı Öz Maden İş Sendikası'na üye olmaya zorlanmaktadır. Sarı sendika ise, ne toplu sözleşmeye yapmakta, ne de işçilerin haklarını korumaktadır. Patronlu işbirliği halinde işçilerin sömürülümelerine göz yummaktadır.

Bu durum karşısında işçiler son aylarda kendi haklarını savunacağına inandıkları devrim-

ci Maden İş Sendikası'na kaydolmaya başlamışlardır. Niha-yet işçilerin çoğunluğu Maden İş'e geçmiş ve doğal olarak bu sendika toplu sözleşme yapma hakkını elde etmiştir. Ne var ki, patronun etkisiyle Bölge Çağrıma Müdürlüğü toplu sözleşme yetkisini Maden İş'e tanıma yanaşmamıştır. Ustalık, devrimci sendikaya geçen işçilerin çeşitli metodlarla bu sendikadan istifa etmeye zorlanmışlardır. Bu arada bazı işçiler adalarine vasiyetlerle Türkiye Maden İş Sendikası'ndan istifa ettirmiştir. İstifa etmemekte dire-

Mehmet Üretmen'in Horoz Çivî Fabrikası'nda patronun emriyle hareket eden toplum polisleri işçilerin ailelerine saldırıyor.

nen işçilerden 30'u işten çıkarılmıştır.

İşyerindeki huzursuzluğun gün geçtikçe artması üzerine patronun çağrı ile çivi fabrikası 22 Nisan'dan itibaren polis kordonu altına almış, ayrıca sivil polisler işçilerin arasına girerek provokasyonlara başlamışlardır.

Bu baskılardan nihayet geçen hafta sonunda Maden İş taraftarları işçiler toplu halde iş bırakmışlar ve fiili durum yaratmışlardır. Fabrikanın arkasındaki arazide toplanan işçiler çeşitli dövizler asarak ve şölenler düzenleyerek fiili hareketi ilan etmişlerdir. Hareket civardaki fabrikalarda çalışan işçilerden ve devrimci gençlerden de büyük destek görmüştür.

Hareketi ezemeyeceğini gören işveren Mehmet Üretmen, derhal kendisine sadık 30 - 40 kişiyi fabrikaya sokarak işgal ettiğini, ayrıca emniyetten daha fazla toplu polisi istemiştir.

Toplum polisleri gelip fabrikanın etrafını çevreince, patron işçileri kurdırmak için içrenç bir oyuna tevessül etmiş, fabrikanın içinde gizlenen adamlarına toplu polisini taşattırmıştır. Kendilerini işçilerin taslağından zanneden toplum polisleri bunun üzerine coplarla ve kalkanlarla işçilerin üzerine saldırmışlardır, iki kişi yarala-

mış, dokuz kişiyi de emniyete götürmüştür.

Bu arada patron bir başka oyuna başvurmuş, işten anla-mayan kimslere fabrikaların motorlarını çalıttırtarak iş motorun yanmasına sebep olmuş, ondan sonra da motorların işçiler tarafından yakıldığı iddiası ortaya atılmıştır.

İşçiler üzerindeki baskılardan nihayet karşısında salı sabahı devrimci gençlerden bir grup, emekçi kardeşlerini desteklemek üzere fabrikaya gitmişler, fakat daha işçilerle temas etmelerine vakit kalmadan polis tarafından sarılmışlardır. Topluluğun üzerine cop ve kalkanlarla saldıran polisler sadece öğrencileri yakalamışlar ve sille, tokat, dayak zırı, Eyüp Emniyet Amirliğine götürmüştür. Bu arada yanhıkhla iki işçi de öğrenci diye emniyete götürülmüştür.

Emniyet Amirliğinde sorusunu turmayı doğrudan doğruya birinci şube müdürleri yürütmüştür, geç vakite kadar süren ilk soruşturma sonunda TIP İl Genel Meclisi Üyesi Serafettin Oktay ve işçi Naci Karaca ile, olayları izleyen arkadaşımız Osman Saffet Arolat fabrikacı ola-rak tutuklanmıştır.

Aynı gün işçilerin aileleri işyerine gelerek polislerin zorbalığını protesto etmeleri, bu defa polisler kadınlar da saldırmış birinin dişlerini kırması, birinin gözlerini morartırmış, birini de bacaklarından yaralamışlardır.

Bu arada işçi temsilcileriyle hukuk müşavirlerinin yaptıkları müracaatlari hice sayan işveren Mehmet Üretmen, daha dilleri giderek fabrikaya gizlediği adamlarını demir löyelerle ve çeşitli silahlarla donatmış, işçi haklarını tanımama yaramayacağını göstermiştir.

Çarşamba günü de işçilerle ilgilenen TIP Fatih İlçe Başkanı Rezzan Özger ve eşi Atakan Özger de polisler tarafından yakalanarak tartaklanmıştır, kanunsuz olarak 24 saat fazla nezaret altında bekletilmigler ve neticede suçu görülmeyerek serbest bırakılmışlardır.

Sömürücü patronun ve onuna işbirliği halinde çalışma ve emniyet müdürinin tutumu yüzünden Horoz Çivî Fabrikası'nda hafta sonunda gerginlik adamlıkları artmış, her an yeni vahim olayların patlak verebileceği bir hava yaratılmıştır.

İşçiler, patronun sömürüsü ve küstahlığına karşı yekvücut ola-rak direnmekte, diğer fabrikaların işçileri, semt halkı ve devrimci öğrenciler kendileriley beraber nöbet beklemektedir.

Faruk Sükan'ın gözü aydın,

Osman Saffet Arolat tutuklandı!

Bundan bir süre önce AP İktidarı-
nın İşçileri Bakanı Faruk Sükan meclis
kürsüsünden yaptığı konuşmasında, İstanbul'daki bütün işçi hareketlerinin Osman Saffet Arolat tarafından kuşkutul-
duğu ileri sürülmüş ve «şüre şolsun bu
faaliyetlerinin adım adım takip edildi-
ğini» açıklamıştı.

Sükan'ın gözü aydın!

İşçi hareketlerini kuşkutan Osman Saffet Arolat, geçen hafta toplum polisleri tarafından yakalanan ve nifakla başı demirparmaklıklar arkasına atılmıştır.

İstanbul'da Mehmet Üretmen'e ait Horoz Çivî Fabrikası'ndaki işçi hareketi yerde izlemek üzere 20 Mayıs sabahı bir grup öğrenci ile birlikte Rami'ye giden Osman Saffet Arolat, daha işçilerle konuşmaya vakit kalmadan etrafa saran toplum polisleri tarafından arkadaşılarıyla beraber sarılmış, sille tokat polis arabalarına bindirilmiştir.

Olay yerinden Eyüp polis merkezine gelinceye kadar arabada hunharca dövülen Arolat ve arkadaşları, doğrudan doğruya Birinci Şube memurları

tarafından yürütülen soruşturma sonunda savcılığa sevk edilmiş, savcılık'da bu 21 kişi içinde sadece Osman Saffet Arolat ve iki arkadaşının suçlu bulularak mahkemeye sevk edilmiştir. Eyüp Sulh Ceza Hakimliği, aynı gece diğer iki kişi de serbest bırakılmış ve sadece Osman Saffet Arolat tutuklayarak Sağmalcılar Ceza ve Tutuk Evi'ne göndermiştir.

Arolat'a isməd edilen suç, polis kuvvetlerine karşı gelenek, işçileri kanunsuz greve teşvik etmek ve bayanname dağıtmaktır.

Oysa, Arolat olay yerine gazeteci safatıyla dergimiz adına görevli olarak gitmiş bulunuyordu. Nitekim ilk tahkikatta Arolat aleyhine sadece bir kaç toplum polisi ile çivi fabrikası patronu Mehmet Üretmen'in garsonu tamkık yapmışlardır. Başka tanık bulunamamıştır. Arolat olay yerinde gazeteci olarak görevlendirdiğini ispat ettiği halde, mahkeme kendisinin tutuklanmasına karar vermiştir.

Arolat'ın avukatları, tutuklama ka-
parına bir üst mahkeme nezdinde ih-

raz etmişlerdir. Ancak hafta sonunda dergimizin bulunduğu ana kadar bu itirazın neticesi alınamamıştır.

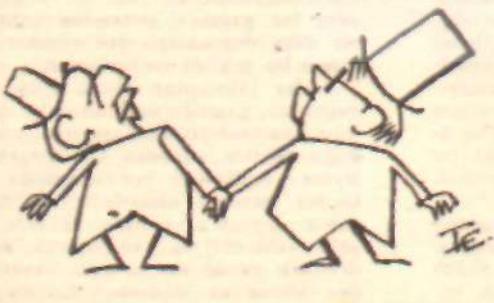
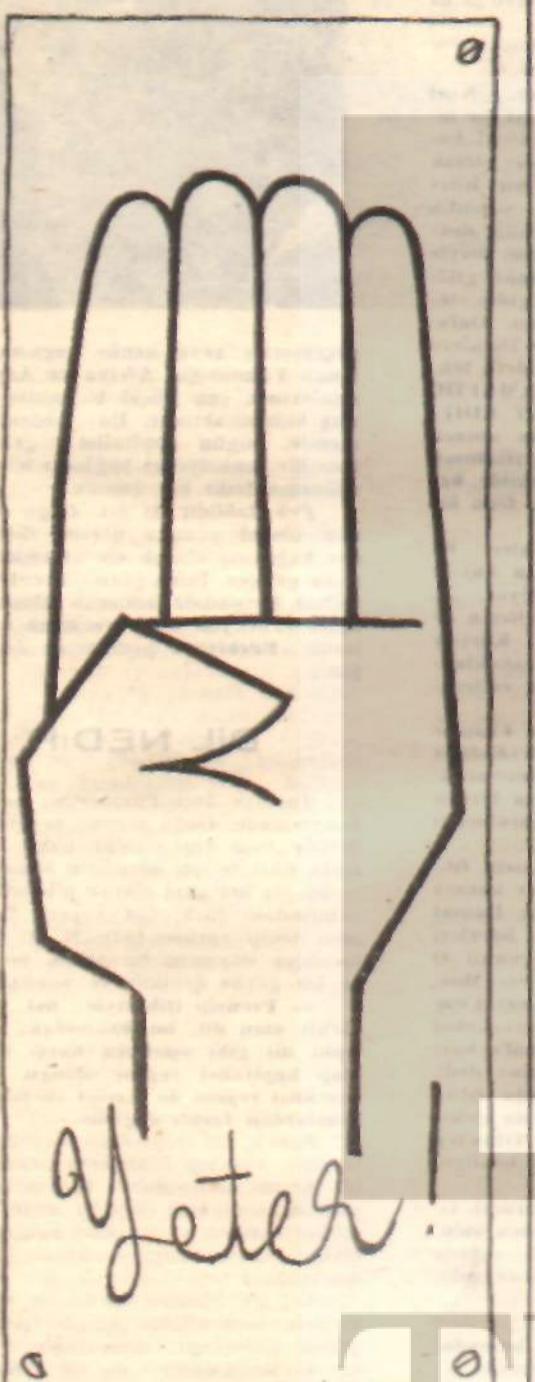
Tek taraflı ifadelerle Arolat tutuklattırmaya muvaffak olan Sükan'ın polisleri böylece en büyük şeflerine karşı minnet borçlarını yerine getirmiştir ve sözümona nifakın başını ezmışlardır.

Bir gazeteciyle görev başında iken sille tokat yakalayıp sürükleyen Sükan'ın polisleri, Arolat hapiste de tutulusa bu sömürü düzeninde işçi hareketlerinin durmayacağını, zira bunun şahsiyetlere bağlı olmadığını, bir sınıf ha-reketi olduğunu çok geçmeden anlaya-
caklardır.

Amerika Hangi Tarafda?

İdris KÜÇÜKÖMER

Ferruh Doğan

1.

Suni taraflar:

Hemen söyleyelim, Türkiye'nin yukarıdan ve dışarıdan gelmiş dedigimiz demokrasisinde, son olaylarda Amerika iki tarafı da tutmaktadır. Bu suni taraflar şöyle görünüyor:

Taraflardan biri, İnönü ve CHP'si, diğeri de Cevdet Sunay, generaler ve Demirel'dir.

Bizim demokrasimiz, Osmanlı ve cumhuriyet dönemleri dahil, «yukarıdan ve dışarıdan» sıfatlarını taşıyacaktır. Türkiye demokrasi, emperyalist koşullar içinde, daha çok dışarıdan (batıdan) getirilip Türkiye topragına dikilen yabancı bir bitki gibidir. Tarihi yoluyla Türkiye'de demokrasi şimdiki bir biçimde çiçek açabilirdi.

CHP, Osmanlı bürokratik geleneginin iktidar nitelilerini devşirip çeşitli sınıflardan gelen adamlarına da dağıturken, halkın karşısına düştür. Kendi ifadeleriyle, «Festen utandıklarından sapka giyecek» bürokratlar batı kapitalist ideolojisi içinde politik, hukuki, v.s. kurumlarıyla batı emperyalizmiyle işbirliği yapma yollarını açık tutmuşlardır. Çok dikkat edilsin, bu ideoloji içinde sermayenin sömürgeci niteliği gözden uzak tutulmaktadır.

Gerek parti, gerek devlet yönetiminde halktan kopuk bürokrasının hiyerarşik düzeni işlemiştir. Bu düzen hiçbir anlamba demokratik olamaz; sonradan kullanılmak istenen demokratik şekiller dahi, bürokratik yönetimin arac haline getirilir; getirilki de. Sorahm: CHP yönetimü söyle değil mi halen?

Fakat, seçim kazanamayan CHP, hem laik - batıcı bürokrasının temsilcisi olarak kalacak ve bu arada sırası geldikçe bürokratik iktidar için sivil ve askeri kuruluşları kullanacak ve hem de seçim mekanizması içinde halkın oyunu alacaktır! Bu büyük ölçüde göstermiyor mu?

Nitekim, Süleyman Demirel, şimdilik rahatça «CHP + Ordu = İktidar propagandası yapmış... CHP Ordu vasıtasıyla halkın korkutmanın bütün yollarını kullanmış...» demektedir.

Eskiye gitmeye ne lízum var? 5 Mayıs tarihli Milliyet Gazetesinde Metin Toker de bunu yazmamıştı.

Demek ki,

a) CHP bürokrasının devlet araçlarını iktidar için devamlı kullanacak ve,

b) Hem de seçime girecek.

Bu çelişkili Pasa ve Ecevit yeni yeni görmeye başladılar. Fakat batı ideolojisindeki Pasa, yanı sermayenin sömürgecilüğünden kabul etmeyen Pasa, eserini, bürokratik demokrasisini batı ile tamamlamak istemektedir. Bu ona, önce de deyindığımız gibi, Amerika'nın kapısını çaldırmaktadır; Amerika da artık Pasa'nın güçlünü ve nüfetini bilerek Pasa'nın kapımı calmaktadır.

Bu durumun açıklanması üzerine Pasa'nın hiddetli ve biraz da çokça görülen tepkisini bir yana bırakıp kendisini olgun meyve ağacına benzeten Elçi Komiseri kıtmenden önce hangi konuları konusunu düşüneceğini düşünüyoruz. Bize göre Pasa, Amerika ile anlağmaksızın istedidine ulaşamaz.

2.

Amerika, Türkiye'de neyi görmek ister? a) Çıldagoğlu'da petrol bölgesindeki klüt noktasında bulunan Türkiye'de dengesizliği değil, dengeyi ister. Bunun için de,

b) Batıcı - laik ideoloji içindeki bürokrasının (sivil - asker), kapitalist kesim ile koalisyon olansıklarının dereceye vardığını görmek ve bunu teşvik etmek ister.

Bayar Olayı, Subay Holdingi v.s. bu tamamlama şrefci içinde yerine konabilir.

c) Son çare olarak, imkan bulursa kullanmayı denemek üzere, zabıtların emri kumanda zincirinde olup olmadığı görmek ister! Şüphesiz bunun NATO içinde sağlanmasına taraftar olur.

Seçim kazanamayan, değişimeyen, başlangıçtan beri ortanın solunda olduğunu söyleyen son bürokrat pasa, sözünü ettigimiz bir koalisyon yoluyla kendi kontrolundan bir hükümet kurdurabilecek ve hatta partiler üstü bir mevkii gelebilmek için bir fırsat yakalamıştır. Elçit Ecevit'in halka inmek, halka dönmek diye sözünü ettigi yolda bu bir iyi başlangıç sayılmaktadır. Başlangıç, Celal Bayar meselesinin çözümünde-

dir. Verilen bu fırsat, kullanılırken, son derece ilginç birlikte oluşmuştur.

a) Söz konusu koalisyon için AP oyları bölmümlidir. Bunun için bir araç olarak kullanılan Celal Bayar Meselesi'nde bürokratik saflarda çelişkiler ortaya çıkmıştır. Pasa İşine itildiği bu meselede bürokratik tutumla hareket ederken bazı bürokratları, hiyerarşik de olsa, haberdar etmemiştir. Aslında etmemesi sahneye konan ve sonra düzgün çözülecek olan oyunun kuralları olarak gerekli idd de... Kaldı ki Pasa'nın kaybedek zamanı olmadığını da en yakını açıklamıştır.

Diger bir bürokratik çelişki, Pasa'nın koalisyon oyunu, Pasa'yı partileriştii hale getirebilecektir. Bu ise, halen Cumhurbaşkanı bulunan Sunay'ın son derece tedirgin ederdi. Vaktiyle rahmetli Cemal Gürsel'i tedirgin etti gibi... Bu da, Cevdet Sunay ve ona yakın çevrelerini Demirel'le aynı paralele koyacaktı. Nitekim koymuş da görünüyor.

b) İşte burada birden Amerika'nın çok merak e-değimini sandığımız bir gelişme gözleniyor:

Zabıtların emri zincirinde olup olmadığından yukarıdan kontrol!

Ve tuhaf bir şey, cumhurbaşkanı ve generallerin vetosuna rağmen Pasa da rahat, Demirel de rahat... Bu rahatlık nereden geliyor? İkisinin de aynı dış dostlara dayanabilecegi sonucu kaçınılmaz olarak ortaya çıkıyor.

Ayrıca Pasa, gayet katı bir ifade ile, bir kaza olursa kisa zamanda bunun düzeltileceğini de üzerinde söylüyor.

Bazıları içerisinde de aynı güçlere mi dayanıyorlar?

Demek ki, dış dostları Amerika bakımından Cevdet Sunay, bazı generaler, Süleyman Demirel, Celal Bayar ve Pasa çok farklı bir yerde degildir. Kapitalist batı ideolojisinde Türkiye'nin kapitalist aleme tamamlamasını sağlayan görevi içindedirler. Bu görünüş ile asıl karışık çikan, Komiser marifetiyle Amerika'dır.

3.

«Kendilerini solcu sananlara, «devrim yobazalarına gelince, bu deyimler bir aydan beri Pasa ve Ecevit tarafından kullanılmaktadır. «Kendini solcu sanan» deyimini Pasa'nın gayet bilinçle kullandığını kanıtlamıştır. Bürokratların 1969 dünya koşulları altında hâlâ aklı başında olmayan aşırı bir kanadı vardır. Bunlar kendilerini, bugünkü hükümet bakanlarının çok üstünde görürler. Bunlarda halk dışında halka üşenmeden politik bir savaşı kazanarak İktidara gelebilecekleri kanaati var gözüküyor. Bunlar da aslında Türkiye'yi kapitalist aleme tamamlatacak bazı reformları ilericili kabul etmektedirler. (CHP'yi bunun için tutar görünlüyorlar). Ki bu reformlar 1920'lerden sonra bizzat kapitalist ilkelere en aşırı sekillerde yapılmıştır. Oysa dünya kapitalizmi 1920'lerin koşullarını çok geride bıraktı. Kapitalizmi hâl 1920'lerde sanarak söylemekleri geniş cepheyi kurmak bize göre ıtopist ve romantik bir tutumdur. Pasa, Ecevit, S.B.F. Öğretim Üyesi Haluk Ulman, bunlara ebeveyni kapmak isteyen, bunun için de CHP'yi kullanmaya çalışan, demokrasiyi reddeden aşırı bürokratlar olarak bakıyorlar. Biz ise, 1969'da onların iyi niyetlerine «romantik bürokratlar» diyebiliriz; açıkça bakan olmaktan söz edenlere de rastlandığı için, «romantik ve opozisyonist bürokratlar» demeyi yeş buluyoruz.

Ecevit'in bunlar içinde neler söylemediğini Ulus Gazete 22.5.1969 tarihli sayısında tam metin yayınlamıştır. (Bu konuşması ANT'in son sayfasındadır.) Bu söylemde göre, bir sonuca varmak güç. Fakat şu kadar belki söyleyebiliriz: Ecevit romantik bürokratlara göre daha ileride olma gayreti içindedir. Ecevit'in bu son derece önemli demecili gelecek hafta ele alıp bize göre doğru ve yanlış yanlarını eleştirmeye çalışacaktır.

4.

TIP yöneticileri ise:

TIP'in bugünkü yöneticileri ve parlementerler gerek cenaze olayında ve yüksek hakimlerin yürüyüşünde, gerek generalerin «anayasayı sadecə biz değiştirebiliriz» der gözüklerin son tutumu kargunda hangi anayasayı, hangi çesit devrimi savunuyorlar? Bize göre iki bürokratın reyini kazanırken kitleleri kaybediyorlar.

Sonuç:

Aslında bu bütün bu büyük çaptaki oyun içinde gözetilen iki amaç var. Türkiye'yi, kapitalist aleme tamamlatacak bir dengenin içine bütün unsurlarıyla koymak, ve halkla ilintili sağ da, solu da tasfiye etmek. Solu yönetenler bunun farkında mı?

Etnik ve Ulusal Yönden Doğu Sorunu

III —

Ahmet ARAS

DÖĞÜ sorunu aynı zamanda etnik ve ulusal bir sorundur. Soruna burjuva iktidarıları gözüm getiremez. Ulusal baskı ile halkları birbirine yabancılaştırmak, burjuva iktidarıların politikalardan ana esaslarından biridir. Halkların «Ulusların eşitliği - ulusal eşitlik» çerçevesinde uyumlantılmaması da emekçi kitelerin görevidir. Bu nedenle, gün geçtikçe önem kazanan ve sosyalizmin temel meselelerinden biri haline gelmiş bulunan ulusal meseleler görmezden gelinerek devrimci eylem yapılamaz.

Uluslararası doğasal haklarına sahibiyetin yanında sorun, Ortadoğu'da emperyalist sömürünün devam ettirilebilmesi için her gareye başvuran emperyalistlere, açık kapı bırakılmış yönünden de büyük bir öneme sahiptir. Milli

meselelerin çözümlemeyigidinden ve ulusal baskılardan doğan geliştiği, halkları birbirine düşürmek için emperyalistlerin en çok yararlandığı bir gelişkidir.

Birinci yazda, İngilizlerin, Seyh Sait Isyanını önemsememişti. Musul meselesi de görünürde degilse de o zaman hemen hemen onların istediği biçimde hal yolu konulmuş olduğundan, başarı sansı olmayanodefisiz ve düzensiz bir ayaklanması desteklemeleri sömürgeci İngilizlere bir fayda sağlayamadı. Bu gibi konularda yüzüllara dayanan bir tecrübe vardı İngiliz emperyalistlerinin. Bu İngilizlerle birlikte diğer batılı sömürgecilerin Kurt sorununa ilgisiz kaldığınınmasına ahnemannamıştır. Tam aksine batılı emperyalistler Kurt meselesine ötedenberi büyük bir önem vermişler ve vermektedirler. Özellikle Birinci Dünya Savaşı sırasında, Anadolu'da anti - sömürgeci akım güçlendikçe sömürgeciler Kurt meselesine dört elle sarılmışlardır. Bunu Kurt halkın kara gözündü sevdiklerinden yapmamışlardır tabii. Kendi menfaatleri yönünde kullanmak.

sömürgeyi daha emince devam ettirebilmek için...

1919 - 1920'lerde Bölgede faaliyet gösteren İngiliz Entelijans Servisinin İngiliz Dış İşleri Bakanlığına verdiği su raporlar, emperyalistlerin bu mesele kargasındaki davranışlarını açıkça göstermesi bakımından çok ilginçtir:

«Benim problemim Kurtler. Noel Bağdat'tan buraya geldi. Çok iyi bir insan, çok kudretli biri; fakat öteki bakımlardan Kurtlerin peyamberi olmak istiyor.... Korkarım ki Noel bir Kurt Lavrens' olur. Mezopotamyam simdilik bizi olacağna göre, ona bir Kurt devleti kurdurup, Kuzey Dağlarını böyle koruyabiliriz. Abdülkadir ve onun gibi kabilelerle konuşum. Kürdistana gidip teşirlerini kullanmalarını istedim. Onlara tesir edebilmek için «Biz de Türklerde hile yapıyorsunuz» diye belki de defa tekrarlamak zorunda kaldım. MAMAFİH. KÜRTLERE FAZLA İTIMAT EDİLMEZ. Majestenin hükümetinin amacı, Türkler azami derecede zayıflatmak olduğuna göre, Kurtleri bu şekilde harekete getirmek ve kullanmak fena bir plan değildir.

«Bir başı Noel, Kurt Şeyhleri ile görüş birliğine varırsa, bundan büyük faydalara sağlayacağımıza söyleyorum. ... Türkler sulh konferansına Kurtlerin de getirileceğinden korkuyorlar. Kurtler hemiz Mustafa Kemal'e karşı ayaklamadı ama, Noel bunun temin edileceğinden emin.

«Kurt kabilesi Ingiliz ve Fransız hakimiyyetine konulacak, Kürdistana hiç bir şekilde Türk bırakılmayacak. Bir tek Kurt devleti mi, yoksa birçok küçük Kurt devletleri mi kurulacak, düşünülecektir.»

«Kurt meselesi hakkında sizin fikrinizi biliyorum. Daha kat'lı bir karara varmanız için bunu yazıyorum. Damat Ferit bana geldi, ... Kurt liderleri Mustafa Kemal'i sevmeler, çünkü O Bolsevikliği getirmek istiyor. Siz Mustafa Kemal'den nefret ediyorsunuz. Çünkü O sizin yaptığınız anlaşmayı kabul etmiyor. O halde Mustafa Kemal'e karşı Kurtleri birlikte kullanılsın dedi.

«Sünnilere ile Sünlere arasında zıtla büyütür. Biz bu zıtlığı daha da genişletmeliyiz. Mustafa Kemal ile Tiflis'ten temas kurabiliz. Emirlerinizi bekliyoruz.»

«Ingilizler, Kurt Devleti kurmak istedikleri bölgede çok fazla maden olsa doğundan eminder.» (1) — Bu raporu Fransız casusları kendi üst makamlarına yazmışlar.

Göründüğü gibi, emperyalistler «Kurt bölgesinde fazla maden bulunduğu emin olmak» düşüncesiyle. Ulusal faktörlerden yararlanarak, halkları kayguya tutusturmak ve bir halde (Kurt halkı) kendisi menfaatleri için «kullanılmaktan» başka bir sey düşünmüyordu. Ulusal faktörlerden doğan gelişmiş — ki bu gelişmiş ulusal baskıdan doğan gelişmiş — emperyalizme ve emperyalistlerin yeni biçim sömürgeci politikalarına açık kapı bırakmaktadır. Emperyalizme kapıyi kapatmak, ulusal baskıları kargı çıkararak uluslararasılığını sağlamakla mümkünindir. Gelişmiş halkın halklar arasında değil, emperyalizm ve işbirlikçileriyle ezik uluslararası emekçi kiteleri arasında olduğunu ancak bu şekilde rotasına oturtup saptayabiliriz, vuzuha kavuşturabiliriz.

Avrupa'da kapitalizmin gelişmesiyle ortaya çıkan «milli mesele», gündümüzde daha değişik bir platformda belirlenemekte, özellikle Yüzylısuza ortalarından itibaren kapitalist aşamaya

geçmemiş veya henüz gerginlikte bulunan Yakundogu, Afrika ve Asya toplumlarında çok güçlü bir akım yaratmış bulunmaktadır. Bu nedenle milli mesele, bugün kapitalist gelişmeye tam bir fonksiyonel bağlanı içinde görülmektedir her zaman.

Pek tabiidir ki bu, Doğu sorunu nun ulusal yamusüfretin ilişkilerinden bağımsız olarak ele alınması anıma gelmez. Buna göre mevcut üretimin birincisi karşında sorunun ulusal niteliğinden berilirken «Dils ve buna bağlı olarak «Edebiyat» konularına değineceğiz.

DİL NEDİR

Türkiye İğci Partisi'nin son '30 kongresinde, Doğu sorunu nedeniyle dil üstüne bazı tartışmalar oldu. Bu kommunal fikir beyan edenlerin hemen hep dili bir üst yapı olarak nitelendiler. Aralarındaki fark, üst yapıya fazla önem verip vermemekti. N. J. Marr'in teorisine dayanan bu görüş, sosyalistçe bir görüş değildir ve yanmıştır.

— Prensip itibariyle üst yapıdan farklı olan dil, bu bakımından, mesele, tipki dil gibi sınıflara karşı kayıtsız olup kapitalist rejime olduğu kadar sosyalist rejime de hizmet edebilen makamlardan farklı değildir.

Sonra, üst yapı belli bir ekonomik temelin yaşayıp faaliyette bulunduğu bir devrin mahsulüdür. Bunun için üst yapı uzun ömrülü değildir; belli bir temelin tasfiyesi ve ortadan kalkması ile birlikte o da tasfiyeye uğrar ve ortadan kalkar.

Dil ise, aksine, bütün bir sıra devirlerin mahsulüdür, bu devirler boyunca bilürlüslü, zenginligi, gelişimi ve incelir. Bunun için, bir dilin ömrü herhangi bir temelin, herhangi bir üst yapıının ömrüne kıyasla sor derece daha uzundur. İşte, yalnız bir temelle ona ait üst yapıının değil, fakat birçok temellerle buna tekabül eden üst yapıların doğup tasfiyeye uğramasının tarihinde belli bir dilin, bu dilin yapısının tasfiyesine ve yeni bir vokabüllerle yeni bir gramer sisteme sahip yeni bir dilin doğmasına yol açmaması hâdisesi bu şekilde tzah olunur.

Her inkilaptan sonra dilin mevcut yapısının, gramer sisteminin ve esas kelimelerin hazineşinin, üst yapı igo mutat olduğu şekilde, ortadan kaldırılarak yerine yenilerinin konulmasına ne gibi bir zaruret olabildi? Su'ya, torak'a, oruç'a, bahık'a, insan'a, istihsal'e, ticaret'e vs., su, topak, dag, vs. denenecek yerde başka adlar verilmesinden kimin ne istifade etti? Kelimelerin dildeki şekil değişiklikleri v-

Yoksul birakılan Doğu Anadolu'nun
başına ulaşım aracı (solda) ve hâlgesel
giyimleriyle doğdu kadınlar (alta)

büyüklerin ofluence halinde terkibi mevcut
gramere göre değil de, bambaşka bir
gramere göre olsaydı kim bundan bir
fayda sağlardı?

Su halde:

a) Bir sosyalist, dili temel üzerine
yükselebilir bir üstyapı olarak telakkî
edemez.

b) Dili bir üstyapı müessesesi ile
karıştırılmak vahim bir hata işlemek
edemez.

Dil ve kültür ayrı seylerdir.
Kültür burjuva veya sosyalist (karakterde)
olabilir, fakat dil, insanlar
arasında anlaşma ve haberleşme vasıtâ
olarak, daima bütün halk için müsârek
tir. Hem burjuva kültürüne, hem
de sosyalist kültüre hizmet edebilir.

Buna göre dil istihssal kuvvetleri
kategorisine sokulabilir mi? İstihssal
hassasına sahip olmadığını göre, dil, alt-
sapıya da sokulamaz.

Dil, temel ve üstyapı arasında
mutavassit fenomenler kategorisine
de sokulamaz, çünkü bu tür mutavassit
fenomenler yoktur. (2)

Kanonicas dil, üretimdeki temel ce-
şitleri gözleme kudretine sahip ve
büyük fonksiyonu olan bir fenomendir.

KÜRT DİLİ

Kürtçe, Hint - Avrupa Dilleri Ailesinin Indo - aryen kolundan İranlı
guruşuna dahildir. Garbi İran'a ait olmakla beraber, Şimalı İran dilleri ile
de müsterek vasıflar arzeden Kürtçenin
konuşulmakta olduğu sahaları ilmi ve
kat bir şekilde tayin etmek zordur. Zira bu dil, Zagros Dağları ve civarı
merkez olmak üzere doğuda Horasan
ve Afganistan'dan, batıda merkezi Anadolu'ya kadar, kuzeyde Sovyet Ermenistan'dan,
güneyde Güney İran, Kuzey Irak ve Kuzey Suriye'ye kadar olan çok
geniş bir sahada, yer yer mevzuî veya
mükemmeli sahalararda konuşulmaktadır.

Millettan asılca evvel, asiret hâ-
yatının bir sonraki târîhe yelenen, ancak
İslamînîn yayılışından sonra, hilâssâ
Araplardan ve ostiaların sosyal etki-
stile tekrar asiret - göcebe hayatına
dönen Kürtlerin konuşukları dili, kuv-
mi tasnifleriyle paralel olan klasik bir
tasnife göre dört büyük şubeye ayırla-
maktadır.

1 - Genel olarak İran'da ve Ker-
mek doylarında konuşulan «Lîris».

2 - Musul, Diyarbakır ve Dersim
doylarında konuşulan «Goranis».

3 - Dagîmî halde bolunan (Diyar-
bakır, Haymana, vs.) Şexbîzînîlerin
konuştuğu «Kellîris» veya «Soranis».

4 - Kürtlerin en büyük subesini
teşkil eden «Kurmancî»nin konuşulduğu
Kurmançî Zazalar ve Şexbîzînîler ha-

riç Türkiyedeki bütün Kürtler ile Sov-
yet Ermenistanı, Kuzey Suriye, kısmen
Batı İran ve Kuzey Iraktaki Kürtler
«Kurmancî» konuşur. (3)

Kürtçenin bu dört şube/lehçesinden
herbirî de ayrıca givelere ve givelere
de ağızlaraya ayrılr.

Kürtçenin bu lehçeleri yekidigerine
yabancı olmadıkları gibi givelere aramadı-
kâti fariklar da pek etzî bazı noktalara
inisis etmektedir. Ziya Gökâlpî ifa-
desiyle hepisi «Kurd-i Kadîm» adı ver-
ilebilen eski bir Kürtçenin türremeleri
(mfîştakları) dirler. Neo - latin dilleryle
Latince arasında ne gibi bir rabita
varsa, Eski Kürtçe ile bu yeni Kürtçeler
arasında da o rabita vardır. (4)

EDEBIYAT

Edebiyat objesi, insan hayatının iyi
bir dille temsil edilmesidir, diyor Ple-
hanov. Gerçekten insan ve toplum
hayatındaki mutluşuklar, mutsuzluklar,
arzu ve özleyisler toplumun edebiyatında
şekillenir, ifadesini bulur. Fakat e-
debiyat daima iki yönü, iki yanıdır.
Bir yamyâla hâkim simfların yaşıntı ve
arzularını, öteki yönüyle ezilen simfların
özlem, yaşıntı ve ideolojisini yan-
ştir.

Sosyalistler, bu kültürel gelene-
gi değerlendirmek için, her sınıfı ce-
miyyette, millî kültürün içinde birbirile
mîcadele halinde olan iki kültürün bu-
lunduğu gerçekini görmek zorundadır.

Yâlmâz kapitalist devirde değil,
fakat sosyalist devirde de edebiyat millî
bir karakter taşımak durumundadır.
diyor Plehanov.

Her millî kültürün içinde, gelişme-
miş halde de, elsa, bir demokratik ve
sosyalist kültüre alt unsurlar bulunur.
Cünkü her milletin içinde çalışan ve sö-
mürdür bir kitle vardır ve bu kitlenin
hayat şartları, kaçınılmaz bir şekilde
demokratik ve sosyalist bir ideoloji de-
gizur.

Bu durumda, proletaryanın millî
kültür mirasını olduğu gibi benimsayıp
kullanamayacağını açığa göstermek la-
zadır. Her edebiyat tarihinde bir ayır-
ma yaparak onun geçmişi müdafaa eden,
kendini korumaya savaşan düzenin
istiyapısına has olan tarafını bir yana;
yükselebilir ve geleceğe namzet olan sim-
flar menfaatlerini temsil eden tarafını
öbür yana koymak lazadır. Başka bir
deyişle, kültür mirasından ancak flerici
olan unsurları benimsayıp muhafaza et-
memiz gereklidir. Ve millî kültürün bu
flerici unsurlarını müdafaa etmemiz la-
zadır. Çünkü bu müdafaa ideolojik
cepheinde esas bir kesimini teşkil eder

Sosyalîzmin kendisi, hedefi adıg-
düttin insanlık için ortak kültür anlı-

tevası itibariyle proletaryen, sekil iti-
barıyla millîdir. Proletaryen kültür millî
kültürlü yok etmez, ona bir muhteva
kazandırır. Buna mukabil, millî kültür
de proletaryen kültürü yok etmez, ona
bir sekil verir. (5)

İLERİCI EDEBIYAT

Buna göre devrimciler, halkın i-
lerici edebiyatlarını benimsenmek ve ge-
lîstirmek görevlidirler. Bu görevin ye-
rine getirilmesi, halkın yabancılaş-
dırmasını giderecek, anti-emperyalist
ve anti-kapitalist mücadelede kardeşçe
dayanışmasının temin edecek önemli bir
faktördür.

Bu nedenle, ülkemizin köylerini
bilen gerçekçi devrimciler olarak, Kürt
Edebiyatının ilerici özünü tahlii ve tes-
bit etmek elbetle bizim görevimizdir.
EMEDE - XANI, MELAE CÜZEYRI,
FEQYE TEYRAN, kendi yaşadıkları
çağın köyleri içinde eleştirecek, ince-
lenecek ve ilerici nitelikleri tespit edi-
lebilecektir.

«Temo lawo feqiri ne tu qekez
«Hâdî mîlî mîrê camîr têra nekez
(Keto bir İlbastır fakirlik Temo
evlat)

(İnsan olannı boynuna geçirmeen
bu İlbası yaratın)

«Feqiryê h me desti da,

«Halbûnê h me kalkor, xortanê
mala xî j me barkor,

«Bûka berê xî gûheri, qiza dile
xî j me sarkor.

«Wey kalyê, wey koryêz

«Temo lawo murun cêtire j feqiriyêz
(Fakirlik başgösterince)
(gençliğimiz ustu, ihtiyarlık da-
yandi kapımıza)

«Kızlar - gelinler de yüz çevirdi
bizden)

«Vay ihtiyarlık, ah cektigim bu
körüğiden)

«İnsaki Temo evlat, dum yegidir
fakirlikten)

diyen bîyîk halk sairi Evalâk Zeymî
çilesini çekti, eskiğini dile getirdi
insanlar için bîyîk bir değer olarak ya-
şıyacak ve ilerici halk edebiyatının
sembolî olarak değerlendirilecektir.

İlerici Kürt Edebiyatının en bîyîk
temsilcilerinden biri olan Cegerxwin'e
emekçi kitleler uzak kalabilir mi? O ki
emekçilere söyle sesleniyor:

«Ey karker b çotkar; bese, dem
hative hisyarbun»

«Ta kengê em'e karkerê aks b ne
gabim?»

«Ta kengê em'e bestiyê her luqâ
segâ bus?»

«Ey cahşanlar, yetmedi mi uyudu-
gunuz, yetter, atılık uyanın...»

(Daha ne vakit kadar ağa - bayle-
re tabi, hizmetkar kalacaksunuz?)

(Daha ne kadar (bu) köpeklerin
ayaklarında yalanın kemik olacak-
sunuz?)

Ve Cegerxwin'den birkaç deyis:

«Axa bi me bûye serek»

«Ew qund bi me wi gitnes»

«Qada bi xwina me sitand»

«Bawer dike warê wiye»

(Bîzimle, sayemizde nüyîlikçe
aga)

(Su köyleri bizim giçdimizle alıdı)

(Kanımızla alındığımız toprakları)
(Zaneder ki, (bu topraklar) abs-
diyyen ona kaldi)

«Ev réya ku serbulmî têdaye, tev-
re li kayas»

«Canfidia xwes pêda çhne, qelsemér
mayin b pas»

«Bestiyê millet di koju wek gura-
sê gernebaş

«Bemdem u doste neyazm, wan
millet histin b pas»

«HEY TERES, FERQI ÇIYE MA.
HA NEYAR XWAR, HA TE XWAR:»

(Çetin ve zordur, insanca yaşama-
ya giden yol)

(Yürekli savaşçılar yürümüş ancak
bu yolda)

(Halkı kemiklerine kadar kemiren
kurtlar - çakallar değil)

(O çakallar ki halkın düşmanı, düş-
manın dostudur)

(HEY TERES, NE FARKI VAR, HA
DUSHMAN, HA SEN TEDIN)

İste biz, bu tür mîsbat naik de-
gerlerinin takipçileri olacağız.

Bu değerler ki, halkın kardeşli-
ğine giden yolu aydınlatır birer sil-
daktır. Tutukumuz, halkın estiliği ve
kardeşliği iddir.

(1) Erol Uluhoven, Ingiliz Gazetesi
Belgelerinde Türkiye, İstanbul 1967.

(2) J. Stalin, Marksizm ve Dil,
Sosyal Yazarlar, çev. Adil Onaylı.

(3) Kemal Badîl, Türkçe İzah-
b - Kürtçe Gramer, Ankara 1965.

(4) Ziya Gökâlp, Kürt Aşiretler-
i Üzerine Tetkikler, s. 61.

(5) G. V. Plehanov, Sanal ve
Sosyalizm, çev. S. Mimoğlu, İstanbul
1967.

Paşa, enstitüler niçin kurdu, niçin kapattı?

Asiya ELİÇİN

İkinci Dünya Savaşı'nın 1945'te sona ermesi, İnönü'ye çatılı şefliğini yitirten bir yeniği oynustur. Çünkü, onun yurdunu savaştan koruyan PAŞA kime duvara asılmış, or takımların olunusuzluklarla bilenmiş palas kendisinden ve harbin yokluklarını çekmemesi kapıkullarının enseköklerinde parlamenter Artık suytizine çıkan bu post kavgasında ortakları ilk hedefinin köy enstitülerini olması ve Paşa'nın da onu kurtuluş fidyisi olarak harcaması pek doğaldır... Bu, Bizans'ta çadırını yitirmiş bir asiret beyi ile batıdan asırlığı uygarlığı satan Bizans eşrafının bir pazarlığı idi... Reisin sorumsuzca besleyip büyütmeğe çalıştığı bu arslar yavrusunun büyümeden öldürülmeli, hepsiñin geleceği için zorunu id...

1 1935 - 36'larda Atatürk'ün Milli Eğitim Bakanı ve bir akşam sofrasında söyle bir konuşma yaptığı bilinir:

Saffet Bey, Osmanlı'dan devralduğumuz okul, öğretmen ve öğrenci sayısında cumhuriyette bugüne dekin artış oranının yüzde kaç olduğunu tespit edip getirmenin söylemiştim. Getirdiniz mi?

Aşlıarına kargı arslan, üstlerine kargı kedi olduğu söylenen, hele şartlanmamış, kişilikli öğretmenlere kargı sadisçe alleri-jili bu hokekeli Bakan, Erzurum ailesiyle ve kuşkulu:

Evet Paşa hazırları, emri ailesi yerine getirdi, der sziamı gibi...

Cinkü, vereceği cevabın Atatürk'teki tepkisinin sert olacağından korkmaktadır. Teftişlerinde bile çakırkeyif olduğu bilinen bu büyük (!), eğitimeının alanında tomur tomur büyümekte olan ter tanecikleri, henisiz sıfıtmam ile yapamadığı raka kadehinin neredeyse içine damlayacaktır. Ama mendiline elatmasa da mümkün değildir. Büyüklük bir gayretle yaradana sügüm:

Paşam, yaptığınız sayıyla öğrenmiş bulunuyoruz ki, der, okul, öğretmen ve öğrenci sayısındaki artış oranı yüzde birdir!

Ve gözleri yerde, yıldırının düşmesini bekler... Ama korkutguna uğramaz yüzdebir Bakan. Ata bir süre sessiz ve suskun düşünür. Kalabalık sofra erkamı nefes alıma korkmaktadır... Ata suskunluğunun içinden yavaşça doğrular ve:

Saffet Bey, der, bu çok acı bir gerçek, ama tek kişinin suçu değil... Bence sıfırla bir arasında çok fark yoktur... Onun için şimdiden yeniden, sıfırdan başlamak lazımdır. Acele olarak...

İste Ata'nın bu emri üzerine 1936'da eğitim kursları açıldı. Kurs öğrencileri, askerliklerini qavuşarak yapmış genç köylülerdi. Bu deneme olumlu sayılabilcek bir sonuç vermişti. Eğitmen, üç sınıf köy okullarında - çok zaman üç sınıfı birden okutarak - çocukların, askerliklerine yeltecek kadar okur - yazıcırı sağıyor, dünyanın sari öküzlü fistında değil, yuvarlak olarak bogulukta döndüğü anladığınca anlatmaya çalışıyordu.

M. Sef. komşu ilkelere gön-

derdiği eğitmenlerden kurum inceleme heyetlerinin gözlemle rinden de yararlanarak, 1940'ta köy enstitülerini bu eğitimci kursları temeli üstüne kurmayı uygun buldu. M. Sef. çeşitli meyvelerden yapılan konyak salata gibi çeşitli sosyal dillerden uluorta örnekler almanın kendi olsanızlığına olanak kazandıracağına sinyordu... Bu onun hem sosyal bilimlere yabancılığını, hem de Osmanlı başlığının gereği idi...

Türkiye, batı burjuva uygarlığının hazır lokmalarını hırsı yutarak hazırlıkhıga uğramıştı. Şimdi bu girişimle M. Sef, rejimi değiştirmeden hastahı ve hazırlıkhı önlerek çabasındadır... Bu amaçla hastaya ve rıtmek istenen ilaçın, sosyalist panzehirin tam etkili olabileceğini ise, temelli, iyi bir operasyon ve sıkı bir perhizle mümkünür... Ama ölürlün korkusuya amellyati istemeyen hasta, birkaç sosyalist hapla çorundan (derdinden) kurtulmayı düşle-

mektedir... Oysa, Köy Enstitülerı daha esaslı şekilleriyle kökü bir devrimin ilkagızda kalkınma planına alacağı bir kuruluştur. Çünkü bu kuruluş belirli bir ekonomik sistemin gelişimin sonucu olan bir sosyal düzenden doğal malıdır. Ve ancak o düzenden ortamında gelişme olanğı bulabilir. Bizimki gibi telirli bir ideolojisi bulunma yan, sadece padışının gidip yeteni kapıkulunun aldığı bir düzene onu hop diye getirip kovmak, kurta arslan yavrusuna vülatık vermek olacaktı...

Prometeus'un atesi tanrı Zeus'tan çalıp insana armsağan etmesi gibi M. Sef de batı malının yanına bir de sosyalist mani, ortaklafundan saklıca, qalkara kuruvermiştir. Sef olarak kararlıdır: Ağa sizlansa da, oyun parası zaptettigi hazine topraklarından devede kulak kabindilen çok kliçlik bir parçasını istekli parası kargılığında ahp topraksız köylüye dağıtabaktır. Bu ilk iğit... İkinci, tezeden köy enstitülerini kırup, ranza - ranza istifleyip, ordu ordu okutacak köylü cocugu... Köylüyü ve köyü daha çok sömürülür hale getirmek amacını güven bu ikinci ordu kuruluşu devlete askerden çok daha ucuza maledilecektir. Çünkü köylü kısa sürede eğitirken füretir hale getirilecek, kendikendine yeter kılınacaktır... Dört yıllık eğitimden sonra da cebine ayda 20 lira harchık konup yine ordu ordu salınacaktır köylere... Bu yatırımda gerekli sürede meyvesini verecek ve milli şefin köylüyü sömürdügü gibi, köylü de toprağı tam olarak sömürmeye başlayacaktır... Ondan sonra sosyalizm sömürülüşü M. Sef'in hazinesine bereket

akacak, altın akacak, ortaklarına bağdırken kuvvet ve sosyal kanunlara kazık - atmak gereki dolacaktır... Bu cennet düşündü garantiye almak için de eğitilen köylüyü, devlete saygılı, minnetli, hatta korkulu tutmak başıltımadır...

Ya köylü kuvvetlenip bilincindeki bu tedbir zayıflar, Paşa'mızın çıkartı ile çeligin hale gelirse? Bu kuşkuya yer vermeye zaman ve takati yoktur Paşa'mızın! İstim arkadan gelir... Onda buhurla kargı da çeşitli tilkilikler gizlidir... Memed'i Memed'e HUZUR için dövdürmesi babalık ve Şeflik görevidir onun... Hele iş oraya dayanın da gerisi kolay...

Kısa ana hatlarına değindiğimiz bu tasarım, tilkiliklerin ambarında gizli, ona özgü bir sosyalizm sömürme fikri idi. Paşa'nın bu gizli niyetini öğrenmek için imzalı bir belge bulmaya da gerek yoktur. Ayrıca bunu bilnek, tahmin etmek kâhiilik de değildir... Dünya görüşü, sosyal politik, ekonomik eylem ve etkileri ortadadır. Düşünceleri anlamak zor değildir. İnsana bunun en sağlam ve sağlam anahtarını bilimsel sosyalist metod verecektir. Hele toplum ve fert psikolojisini kapsayan kolayca ajan psikoanaliz anahtarını da kullanmanız mümkünse, iş daha da kolaylaşır. Ama o zaman da kişi insanları, olayları perdesiz görmenin rahatsız edici, coğulukla mutsuzluk verici sonucunu da kabilemmelidir...

Köy enstitülerini kurdurup sonra kendisiyle bogazlayarak
Milli Şef, zamanın
Millî Eğitim Bakanı
Hasan Ali Yücel

RESAT SEMSETTİN
— Paşa'nın faşist kula! —

macını ustaca gözlemistir. Hasan Ali, Tonguç gibi bütünlük reformcu aydınların kuşkusuz bilmecesi, destekleyeceğim gerçek ve normal yolda ile konuşmuştur ortaya tasarısı. Parola köy için köylü kalkırmak olunca - ki kuruluşun binyesi böyle idi - insanı bilylik duyguları uyandı her aydının içinde... Paşa'nın seviz kuru çkar hasapları kapıkulunun bile kuşkusunu çekmedi. Ama köy zengin olunca, belli ki, onun tek keçisi alınmayacak, dört keçisinden

Emekçiden Gençliğe

• 1961'den bu yana devrimci üniversiteli kardeşlerimiz, emekçi halktan yana eylemlerini başarıyla sürdürmektedirler. Bunun yanı sıra hakim çevreler boş durmamakta, bütün araçlarını kullanarak halktan yana yapılan eylemleri halktan kopuk anarist bir hareketin gibi gösterme çabasında... Gerçekler gösteriyor ki, hakim çevreler eski fakat gerçel eylemlerinin kargasına nasaç çıkacaklarını çok iyi biliyorlar. Devrimci üniversiteli kardeşlerimiz de bu konuda bazı açıklar veriyorlar. Gerçel 1961'den sonra üniversiteli kardeşlerimiz halkın karşısına yepen yeylerle çıktı,

ışçı hakiarından, topraksız köylülerden, insanlıkta balselli, emekçilerle kaynaşma yoluna gitti, fakat emekçileri tam örgütlüyemeden sokak hareketleri de başladı. Olaylar geliştiğinde bu hareketlere katılanların artaçığı hesaplanmıştır, bu da olmadı. Olamadı. Çünkü bugüne dek emekçileri bürokrasiyle bir talla çelişkisi vardı. Bürokrasiye paralel dırıkkıte öğrenci hareketleri emekçileri gelişiyordu. Oysa Türkiye'de muazzam denemek şekilde sınıf bilincine varmış emekçiler vardır. Bütün mesele bu insanların kendisi için sınıf yapmak, örgütlemektir. Kardeşlerimiz güçlükleri biraz göze alsalar, bizimle dünyanın azaplarını paylaşınlar; bizim kucaklarımıza onlara açıktır. Bize tependen bakmasınlar, hocalık yapma tavırlarını bırakınlar. Uzanan elin dost ell olsadına inanılmaz. Onlara yapılacak saldırılara biz de göğüslerimizi gerelim. Eğer bugüne kadar gelmiş geçmiş

büyüklerinin hatalarını, bizeri üzerinde bulunan kendileri hakkındaki şartlanmaları affettilmek istiyorlarsa, bizerin adını kullanarak kendilerini tatmin etmesinler. Sosyalist emekçiler olarak sizlere olan sevgimizi, bağlılığımızı bürokrasinin ictidarı hırsına alıt etmeye niyeti yoktur. Bir yarı-ameli yaşımlı içinde. Yapı işlerinde, pancar, pamuk, tüttün tarialarında... Ta Aydin, İzmir ovalarında beylerin, ağaların topraklarında çift surmekte, çapa yapmaktadır. Kimde Izmir gecekondu sentlerine göçüp emeklerini fabrika-lara satmaktadır.

MURAT ATES
(Emekçi - İstanbul)

Yeni bir eyleme çağrı

• Görevli bulunduğum köye bir köprü yapıyor, 232 bin liraya... Kızılıren Köyü 1300'e yakın nüfusu. Köyü varlıkla alle sayıısı 5-10... Yılık alle gelirleri 50-100 bin civarında. Bunlar CHP saflarında. Bir tanesi de AP milletvekili olabilmek için uğraşmaktadır. Geri kalan köy halkın yoğunluğu ol-

dukça yoksul. Bir yarı-ameli yaşımlı içinde. Yapı işlerinde, pancar, pamuk, tüttün tarialarında... Ta Aydin, İzmir ovalarında beylerin, ağaların topraklarında çift surmekte, çapa yapmaktadır. Kimde Izmir gecekondu sentlerine göçüp emeklerini fabrika-lara satmaktadır.

İşçiler bu şekilde çalışmaya birkaç gün dayanabildiler ancak. Sonunda girişiler hak ugraşına. Ama dayanaksız, bilgisiz ve tecribesizolarak... Ne sendikaları var, ne de bir grevin nası olacağını bilirler. Amaçları, ücreti aynı tutarak çalışma saatini 8'e indirmek. Günümüz

İşçiler bu şekilde çalışmaya birkaç gün dayanabildiler ancak. Sonunda girişiler hak ugraşına. Ama dayanaksız, bilgisiz ve tecribesizolarak... Ne sendikaları var, ne de bir grevin nası olacağını bilirler. Amaçları, ücreti aynı tutarak çalışma saatini 8'e indirmek. Günümüz

seltiyordu kuzu mantarları sanki.. Okul meydanında dönenerek arkadaşlarına hesap veren, müdüründen nesap soran iki yıluk öğrencinin kendine, işine, geleceğe güveninin gücünü ve yücelliğini görmeden anlamak mümkün degildir. Bu uyanan ERKE'yi köylündü yürügine yediden gömenerden daha mı az suçludur Paşa, diye düşünmek bile gelyyor insanın içine...

Eğer Paşa plamı eğitimini sağ kanadına uygulsa idi, kurdurulan kuralların birleşen uyuet ve eylemleri asla uyanıramazdı köylüdeki bu uyyan ERKE'yi.. Burası daha baştan bir naz kursu olur, nasıyonal sosyalist bir başka yeniceli ocağı kurulmuş olurdu.. Reşat Semsettin, paşamız daha koluktan yuvarlanmadan bu kokuya sindirmeye çalışmış enstitülerde, ama ömrleri - birinin diri, diğerinin ölü olarak - vefa etmedi. Hem bereket ki, Hitler yıkılmış, mukallit naziler de bu yüzden düşündüklerini tezgahlamamışlardır.

Tonguç ve görevli ekibi, ta baştan, ufak da olsa, birçok engellerle savastılar. 1945'e kadar Paşa arkalarında destekti ve ortakları dış geçirememiştirdi, enstitülerde... Paşa sabırsız duydular yahuverdi:

— Ha gayret! Elinizi kabututun, bizim büyük keraflarla iyice istiflümze yürümeden işi kotası verin elme, diyordu her davranış ile...

Milli Şef'in ta baştan tüm sorumluluğu sevgili genel müdürüne yüklemesi bir raslantı değil.. İyi insanların saflığını taşıyan Tonguç Baba'yı onore etmiştir bu güven... Artık sevdigi bu davaya tüm gönçerilere kez kendisine büyük şöhret kazandıracak nitelikteki bu girişiminin başarısını ve şanını türküde çok çok sevdiği (!) bu genel müdürlüğe maleşmek bilyüklüğünü gösteriyordu! Eh, bir zaman gelir de enstitü mücizesinin yaratıcısı olan bu insan ve eseri komünistlikle damgalanıp kendisine ve eserine saldırmıslarda kabahat Paşa'nın mıydı? Olsa olsa bu durumda müdüründe derdi ki:

— İyi çabettiniz, ama ben ne yapayım? Gördüğün gibi işin tadı kaçır. Ortaklar gemi azaya aldı. Sağ kanadı peşine taktı, irticai hortlatı. Hattâ su sefalten kurtarmaya çabastığınız nankör, cahil köylüyü de kandırıp takacak peşine... İş koaliyon bozulup ortaklık dağılmak üzere... Şimdiye dekin uzakta tuttuğumuz eğitimini sağ kanadana taviz vermek zorundayın. Bu duruma göre de, sen çekili ortaklıktan Hasan Ali de öyle yapsın. Yoksa sizi ben bile kurtaramam! Beni de ben... Enstitüler uzun taktislerle bölgeler harçayı kurtarmayı tasarlıyorum. Hasan Ali'nin su dumanhava da saldıran kurtular yem olmamasını dilerim. Rektör A. Kansu'yu yemmesi yapış otosunu çekilecez... Keratalar matbaa kırıktan alıhtar... Ellerine HUZUR gereği verdik

ara ve haftalık dînlenme tâtili hâkim almak. Bir günlok beklemeye seni anacak bir saatlik dâlîrtip 10 saatte yine başladılar cahsnameye. Ama vazgeçemis degiller haklarında istekleri bûnlar. Daha başka hakları varsa da, onları bildikleri yok. Olay günün konusu. Çahşular hak uğrasının heye-canı ve direnciyle yükli. Çogunluğu «ameles» olan köylülerin dikkati de olay tâstine.

Bâşka «ameles» ihraç merkezlerinden olan bu köyde ve gevrede planlı bir yonetisice sınıf bilinci ve sınıf mücadeleci cephesi açılabilecek. Olaylar DISK'in ve Türk proletarya hareketlerinin en etkin güçleri haline gelen devrimci öğrencilerin ilgilendirmesi, köy proletaryasının hızla bilinclenmesini sağlayacak. Yazılı bir ilişki «Hakkı Aydoğan — Kızılören Köyü — Dazkırı/AFYON» adresiyle kurulabilir.

HİMET YÜRK
(Dazkırı - AFYON)

Ortadoğu Petrolleri Ve Kıbrıs'taki İngiliz Üsleri

İstanbul Kıbrıs Türk Talebe Cemiyeti, geçen hafta «Ortadoğu Petrolleri ve Kıbrıs'taki İngiliz Üsleri» üzerine şu bildiriyi yayımlamıştır.

Ortadoğu halkları, gittikçe şiddetlenen milliyetçilik hareketleri geliştirmiştir.

1951-54 de İran'da Musaddık hareketi olmuş; petrollerin millileştirilmesi üzerine, emperyalizm bütünü gönçünü kullanarak Musaddık'ı devirmiş ve yerine en gerlei İktidardan biri olan Şah rejimini tekrar dan geçirmiştir.

1953'de Mısır'da, 1958 de Irak'ta İtilâller olmuş ve emperyalist usağı rejimler alaşağı edilmiştir.

1956'da Mısır Süveyş Kanalı'ni millileştirmiştir; İngiliz - Fransız - Israel ortak saldırısı basarisızlık sonucunu almıştır.

1967 Haziran'daki savaştan beri, emperyalizmin Ortadoğu'daki uzantısı olan Israel, birçok Arap topraklarını işgal etmiş durumdadır.

Petrol günümüzde makinelesmiş ekonomiye temel ihtiyaç maddesidir. Bir gün petrolsiz kalınsa, dünya altüst olur.

Batı dünyası için bu kadar önemli olan petrolin büyük kısmının Ortadoğu'dan temin edildiğini ve bu sömürge karşısında Ortadoğu halklarının uyannmeye başladığını, 15-20 yılın beri Ortadoğu'nun devamlı kayımyan bir kazan olduğunu dikkate alırsak, Kıbrıs'taki emperyalist Üslerin gerçek yüzü daha iyi anlaşılır olur.

Bu Üsler, daha önce de birçok örneklerini gördüğümüz gibi, Ortadoğu Ülkelerini vurmak için emperyalizm tarafından bir sırname tahtası olarak kullanmaktadır.

İngilizler 1972 yılında Aden'in doğusundaki bütün Üslerini boşaltacaklarını açıklamışlardır. Buna göre bölgelerde Ingilizlerin tek üssünün bulunduğu ve Kıbrıs olarak kalacaktır.

Sonra, 1967 Arap - İsrail savaşının Aksine Akdeniz'in inen ve Mısır'da ikmal olmakla sahip olan Sovyet filosu da Kıbrıs'taki Ingiliz Üslerinin önemini bir kat daha artırmıştır. NATO çerçevesinde Akdeniz'deki Sovyet filosunu takip görevi özel olarak Ingilizlere verilmiştir. Bu görev kapsamında Ingilizler, denizsüz en büyük Üsler olan Akrotır yakınılarında nükleer bir denizaltı üssü inşa etmek üzereydi.

Ortadoğu'da eikacak ve yayılma eğilimi göstererek bir savasın ilk hedeflerinden biri Kıbrıs olacaktı.

İsne gehmediği zaman Amerika Çevresinin Türk denanmasının önlediğini ve zamannın Türk başbakanına hakaretde mektuplar yağdırıldığım hepimiz 4-5 yıl önceki tecrübemizle görmüşüzdir. Türkiye'de gelişecel milliyetçi ve anti-emperyalist bir hareket üzerine, Kıbrıs'taki Ingiliz Üslerinin ne maksatlarla kullanılabileceğini bunlar bize aynice göstermektedir.

Küçük bir zümrenin bu Üslerden nüfuslenmesi söz konusudur diye, bu kadar şerefsizlik ve tehlile göze alınamaz.

çekiciği bikere... Ha, bir gey daha... Görmeye gelmeye beni bekleyenler görürler... Sana bir kuluk emri daha: Eline vurdurmadan ver lokman... İtaat ni bir kapılık olduğunu buna böyle de unutma! Bu iş poda... İtka ve HUZUR işidir. Nöbet devralabilmek işin askerice çekilmeli. Herşey ortaklarla sarımdaki huzuru korumaya

bagış... Göreyim siz. Sonra ben siz bile kurtaramazsunuz!

1946 - 50'de başkentliler, M. Sefteki tilkilerin bir panik halinde kuyruğu kurtarmaya çağrıldığı tanıklıklar. M. Seftiği artık yitiren Paşa, Çankaya Kalesi'ne pusulug, kapıkuluna kazanakaldırınlara, H. Aliyi, H. Tonguç'a açık hedef dikmiştir. Paşa artık onların desteği olmaktan vazgeçtiği gibi, kendilerini ve eseri söyle olusun savunacak mîsaadeyi bile vermemiştir. Onlar da, tutsak oldukları külük kapısını onun yüzüne çarpmak cesaretini gösterememişlerdir. Yaratılan terör havasında tam terörize olmasayıdalar, bir ihanete kendilerini kovalay harcatmazlar, saldırgan güçlere de zaferi o kadar uza maletmezlerdi... Bunun önemli bir faydası da, o zaman halkta yaratılan olumsuz kamtların bugline sırmemesi olurdu.

Güzel, duygusal bir ortamda kapı rezelerini zorlayarak yezinden oynatan Tonguç Baba,

tırtılsız havada o kapının arkasına sınmıştır. Bu bir suç değil ama, kahramanlık da değildir. Bu bir insanlık hâlidir. O'nun yaptığı iyi işleri unutturmayan, gönüllerdeki sevgisini azaltmayan bir beseri davranıştır. O'nun eleştirelken dahi içimizi deduran saygı ve sevgi, kendi yeri içinde en iyi, en dürüst, en başkan ve halksever olusundan değil midir?

Bu kosacık inceleme yazısı i- ein, «Bunun şimdi gereği var mıydı?» diye düşünülebilir... Buna karşılığımızı su olacaktır:

Gegimizdeki olumu - olumsuz, iyi - kötü, sosyal yaşamımızı ilgiendiren her şeyin, olduğu gibi, gerçek degerileyle bilinmesinde gelecek için yarar gördüğümüzde giriştik bu işe... Alman tarihçi ve filozofu Franz Altheim, «Doğumun batıya öğrettiğim adlı yapımda, «Bir millet, geçmişini iyi bilmezse, geleceğini de bilmiyor demektir. Bir ülkein gelecekteki başarısı, geçmişinden iyi yararlanmasına bağlıdır...» der!

EMEK

Onbeş
Günlük
Sosyalist
Gazete

Sahibi : SABAN ERİK
Genel Yayın Müdürü : SADUN AREN
İKİNCİ SAYISI ÇIKTI

Above şartları : 26 sayı : 25 TL 52 sayı : 50 TL
Süleyman Sarı Sk. 2/8
Yenicehir - Ankara
Ant Der: 608

Değişen Dış Şartlar Ve Paşa'nın Hesapları

Demirtaş CEYHUN

Türkiye yi oncesi gündür bülent bir kaosa sürüklüyor son af olayları acaba sadece bir iç politika meselesi midir? Bir çok kişinin sorduğu gibi, Paşa, sadece eski yaraları sarmak, ilkeye göresel bir huzur getirmek amacıyla mı böylesi bir restorasyona girişmiştir? Ya da, bu hareket, CHP düşmanı oyları nasıl olsa bölecektir dünüşümüyle, bir seçim taktiği olarak mı düzenlenmiştir?

Elbette değil. Doğrusu biz, felsegen çemberinden geçmiş kırk yılın Paşa'sının, bu derece görültü ekrana taşıdığı önceden bilinen bu silaha, böylesine sudan ve gerçekçi olmayan hesapları sarsılacağına ihtiyatlı vermiyoruz.

Peki ama, öyleyse bütün oters çıkışlar, bu girdiltiler elçindir?

• Af tezgahtarı İsmet Paşa acaba kimlere sesleniyor?

Göründüğü gibi, olayların temelinde yatan gerçekleri, gene Paşa'nın sözlerini dikkatlice yorumlayarak yakalamaktan başka çareümüz yoktur.

Konuşmayı tımdengelim yönemeliyiz tılli edersek; Paşa, eski DP'lerin affına tel bağrusu karar vermiş gözükmemektedir ve konuşmasında, bu kararının doğruluğunu isbat ettiğimiz onu sadece açıklamıştır. Sonuçta da, bu kararının onaylanmasının, seslendiği kitleden, «künya düşen adamı kurfurmak için, boyumumu size uzattıyorum» şeklindeki trajik bir iftihâla istemistiştir.

Paşa'na, kelimeleri ne denip tartarak kullandığı da bilinmemektedir.

Öyleyse, Paşa'yı, böylesine «bu kararını ya onaylarsanız, ya benim de kelleme ahsanız» serliğindeki bir çıkışa iten etkenler acaba nelerdir? Gene sormak gerekmektedir; Paşa, bu resti acaba kimce çektiktedir ve kimlere seslenmektedir?

• Türkiye'nin değişen geopolitik durumu ve Amerika'nın tutumu.

Söz konusu konuğma CHP ortak grubun toplantısında yapılmıştır, ama, dünya kamuoyunu da açıklanmıştır. İşte bu nedenle Paşa'nın, sadece kendi parti siyaseti ve yöneticilerine seslendiği ve sözlerinin, parti politikası açısından değerlendirilmesini istediği iddiye edilemez. Yani Paşa, bize, bu konuşmasıyla hem

İNÖNÜ JOHNSONLA BERABER
— Artık Amerika'ya toru kundurmak yok! —

kendi grubuna ve gönüllüleri halinde olduğu çevrelere ve hem de dış dünyaya seslenmektedir. Fakat ne var ki, iç çevreye, bu kararının nedenini ve nüfusunu açıklayamamaktadır. Onlardan sadece, istekle de rest çekerek, tasvip istemektedir. İşte, anlaşılmazlığı, kasısun doğmasına sebep olan nokta bize buralıdır. Seslenilen gruplardan biri kararın temelinde yatan gerçekleri bildiği için, Paşa'nın konuğunu gayet açıktır, anlıyor. fakat, diğer grup taledeki gerçekleri bilmemişti için, bu konuşmayı anlayamamaktan deşifrelemektedir.

Bunu damadı Metin Toker de, 17 Mayıs 1969 günü Millîyet'te çıkan yazısında belirtmektedir. «Memleketin sağlam kuvvetlerini gerçekleri olduğu gibi görmeye hazırlamamus, haraketinin manasını iyi anlatamamış, onları sanki bir baskın kargasında kaldıkları intibâha sürüklüyor. Belki İsmet Paşa diyecekler ki: Vaktim yoktu.» diyerek, hem Paşa'nın Türk kamuoyundan bir şeyle sakladığını, hem de telâh olugunu açıklamıştır.

Acaba önele saklanan bu gerçek nedir ve Paşa nüfus teşkilatı?

Bu soruların cevaplanabilmesi için, bir ay kadar önce Amerikan'dan yazılmış bazı yazıların iyi değerlendirilmesi şarttır. Örneğin, halen özel davetli olarak Amerika'da bulunan Prof. İsmet GİRİTLİ, 15 Nisan 1969 günü Millîyet'te son derece ilginç bir yazı yayınlamıştır. Bu günde kadar Batıyla askeri ittifaklar kurmanın, NATO'da kalmamızın, yanı bilyük devletlerden birinin yanında kayıtsız şartsız yer almamızın, geopolitik durumumuz dolayısı ile zorluluğu görülsün savunmakla sınırlı bu profesör, söz konusu bu yazısında, şairî bir dönlüşle, tamamen kargı bir tezi, geopolitik durumumuzdan büyük devletlerin kavga ve çekişmelerine karışmamamız gereklidirini savunmuş ve kalınmamız için, nötralist bir dış politikayı ana ilke olarak önermiştir. Burada önemli bir soru vardır; acaba, geopolitik durumumuzda bu önemli değişiklik nedir?

Gene, yillardır Amerika'da görevli bulunan Talât HALMAN da, 27 Nisan 1969 günü fikrasında, bize, son derece önemli başka ipuçları vermiştir. İsmeni açıklamadığı «Türkiye politikası üzerine söz sahibi bir Amerikalı uzmanın, kendisine, tipki İnönü gibi, Türkiye'yi bir takım tehlikeli ihtimallerin beklediğini syarı şahsi, yarı resmi açıklandıktan sonra, artık «Türkiye'ye Amerikan yardım, kredisi ve yâlınmum arıtmayaçağım» söylediğini yazmış ve «değisen şartlar» dolayısıyla CHP için tek kurtuluş yolunu

CHP ile koalisyonu gitmek olduğunu, aksi takdirde «bir askeri darbe» ve bir cunta iktidarını benimsyeceklerini ve destekleyeceklerini açıklamıştır. Gene aynı yazında Amerikâhârin, «Türkiye'deki sol muhalefetin etkisini azaltacağın için, bir CHP - AP koalisyonunu tercih edecekleri de belirtildiştir.

Göründüğü gibi, Türkiye'nin geopolitik durumunda bir «değişen şart» vardır. Ve bu yeni durum öncelikle Amerika tarafından değerlendirilerek, Türkiye'ye takılan tavrı değiştirmiştir. Yani, artık iktidarlar «denli Amerika'dan yana olurlarsa olsunlar, yardım artmayacaktır.

İste bizce düşüm buradadır. İç politikamızda bu derece yakından ilgilendiren, geopolitik durumumuzdaki bu değişiklik acaba nedir?

• Türkiye'yi Orta-doğu'da «stampon ülke» yapma hedefleri.

Unutmayalım ki, Türkiye'nin, Batt Bloku için önemi, vazgeçilmez bir alıcı karakol hâviyâsında olmasındandır. Amerika'nın, şimdiye dek, Türkiye'de kayıtsız şartsız kendinden yana bir iktidar istemesi ve ona oluklu bir lâkârda bonkör davranışması, iste bu geopolitik durumdan, yani bir ileri karakol olarak Amerikan silah ve üsleriyle donatılması zorluluğundan doğmuştur. Ama ne var ki, son Arap - İsrail savaşından sonra bu durum bozulmuş. Misir Ülkanının sınırsız olarak kendisine açılmıştır Rus donanması da Akdeniz'e inmiştir. Yani Türkiye ileri karakol, böylece Doğu Blokunun sığalarını çevreleye kusatılmıştır. İste, Türkiye için «değişen şartlar» bizesi budur. Türkiye, Amerika için vazgeçilmez bir ileri karakol olma durumunu, artık yavaş yavaş vitirmektedir. Olgıman silahlarla çevreleye kusatılmış bir ileri karakolun, herhangi bir askeri önem tasımı yâcak bir gerçekdir. Nitelik. Amerika'nın, yavaş da olsa, son zamanlarda bazı eğitelerini Türkiye'den çekmeye başlaması, bu önem deşifrelinin konusudur bir işaretidir.

Gene unutmayalım ki, emperyalizm Türkiye'de hayatı «sır sömürü kaynakı» vaktür. Türkiye, ancak askeri stratejiler içinde değerlendirilmek durumundadır.

CANPO YAYINLARI

P. K. 323 — İstanbul

YOLDAS

Faşizmin Avrupa'yı kasıp kavurduğu yıllarda İtalyan halkının dramı ve özellikle bir gençin duygusal olgunlaşması, antifasist bilincinmesi...

İtalyan yazar CESARE PAVESE'nin çeşitli dilere çevrilen romanı CİLTİ. Bütün kitapçılarda.

Temiz baskı, 112x148 mm ofset kapak, 10 Lira Tek kâğıtta tam metin.

Genel dağıtım: İSTANBUL DAĞITIM. Basıousahip Sok Tan Apt. 10/4 Çagaloğlu - İstanbul

Ant Der: 607

İkili oyuların şampiyonu İnönü, bir resmi ziarette Gromyko ile beraber...

Burada hemen belirtmeliyiz ki, CHP yöneticilerinin sor Amerika gezilerini getirdikleri ve zötürdükleri henüz kamuoyunun malumu değildir. Paşa'nın bilgisiz altında hareket eden bu kuryeler, Paşa'ya ne gibi bilgi ve mesaj getirmişlerdir? Gene, Paşa Sovyetler Birliği Elçisi ile en son ne zaman görüşmüştür? Bilememekteyiz. Ama, Paşa söz konusu konuşmasında «*Bir Amerika'ya da Rusya'ya da düşmanlık gütmem. Esasen» Amerika, ne Rusya beni ister Benimle müzakere zordur. Bu nu kendileri bilirs diyecek, hem her ikili ilişkeye birden seslenmiştir, hem de Türkiye'nin yarınlar için ortak endişelere sahip olduklarını bildiğini açıklamıştır. Ayrıca da, kendisiyle, zor da olsa, «müzakerenin mümkün olduğunu» ve her ikili ilişkeye de düşmanlık gütmeyi beyanla onlardan güven oyu istemiştir.*

• Paşa'nın devrimci güçler ittifakından avrulma problemi.

Fakat ne var ki, yukarıda da degindigimiz gibi, *Dünyanın*, Paşa'nın karşısında bir başka alternatif daha vardır. Öyleyse, bu rakip güven, bir önceki tarihî burakılmamış şarttır. İşte, Paşa'nın telaşlı yüzünden. Şimdiye dek aynı saatte olduğu *caskerler* ile, bugün iki ayrı alternatif durumuna düşünlüktür. Yani, 1965'de kendisini iktidardan düşüren Batı Bloku, geopolitik şartlarımızın değişmesi yüzünden nihayet bugünkü kendisine güven oyu vermektedir ama, buna karşılık fedakârlıklar istemektedir. Orneğin, mevcut devrimci güçler ittifakından çıkarak, Batı ile bir çıkar birliği içinde olan gayıri millî güçlerle yeni bir ittifak kurmasını istemektedir. Düğüm buradadır. Yeni ittifaki kurmak, Paşa için önemli değildir. Çünkü tarihi kişiliği ile bu gayıri millî unsurları disiplin altına alacağına, zararsız unsurlar haline getireceğine inanmaktadır. Problem, devrimci güçler ittifakından ayrılmaktadır. Bu nasıl olacaktır? Görüldüğü gibi Paşa, hayatının en çetin agrama zama dâhilidir.

• Paşa hayatının oyununu oynayarak «Şah» diyor ve gayrimilli ittifaka katıyor.

İste burada Paşa hayatının oyununu oynamış ve «ŞAH» diyecek, teklifi kabul etmiştir. Yani, toprak ağası - komprador burjuvazi - montajcı sanayici ittifakına katılmış ve tarihi sahnesini gene kalkan olarak kullanıp, devrimci güçlerin paşifleştirilmesi operasyonuna girmiştir. Hesap açıkta. Paşa, destegine sahip olmayan bir cuntanın, başarıya ulaşamayacağına yüzdé yıldız inanmaktadır. Gene, bu hesapları onlara anlatamayacağını da bilmektedir. Öyleyse, «*baskan basanındır*» planını uygulayarak, taarruza geçmelidir. Nitekim öyle yapmış-

Karabuda'ların Büyük Röportajı

ENDONEZYA KATLİAMI

- Endonezya'da 30 Eylül 1965'te Yarbay Untung'un sağa bir darbeyi öncelerek amcayla giriştiği başarısız hareketten sonra CIA'nın emrindeki generaler 100 milyon unvanı yaşadı: bu ikileyi kana boyadılar.
- Ünlü filozof Bertrand Russell'in «Sessiz Katliam» diye adlandırdığı bu korkunç olaylar arasında 1 milyon insan, komünist oldukları bahanesiyle bunharca öldürülür. Bugün ölüm kamplarında 150 bin mahkumun bogazlanmak için sıra beklediği Endonezya'da katliam hâlâ sürüp gitmektedir.
- Dünya kamuoyunun hakkında çok az şey bildiği bu korkunç katliamı, ünleri İskandınavya sınırlarını aşan ve Türkiye hakkındaki eseriyle de tanınan Barbro ve Güneş Karabuda yerinde incelediler ve bu korkunç olayı tanıklıklar, fotoğraflarıyla dünyaya ilk kez enince ayrıntılarına kadar belgelediler.
- Isveç'te Expressen, Fransa'da Le Nouvel Observateur, Doğu Almanya'da Das Magazin, Birleşik Amerika'da Ramparts, Hong Kong'ta Mao'nun gazetesi Eastern Horizon gibi ünlü dergi ve gazetelerde yayınlanmak üzere Avrupa'nın en büyük radyolarında da yansısını bulan bu son yılların en tıpkı çekici yazı serisi Türkiye'de de bütün belge ve fotoğraflarıyla...

10 Haziranda ANT'ta

bir yandan bu «ittifak» katıldıgını ilan ederken, ote yandan da devrimciler ve yansın etmiştir. «Devrimciler bundan muğber olursun». (!) Devrimciler, mitmadıyan memleketin tepesinde (Devrimciler, bizi söyle tanıyacağınız, böyle tanıyacağınız) gibi bir iddia ile gelmiş insanlar değildir. Böyle zannedenler, hatalıdır. **HEPİMİZ DEVİRMİCYİZ. AMA HİC KİMSEYİ VE HERKESİ İSTEDİĞİMİZ GİBİ, İSTEDİĞİMİZ İSTİKA METTE ZORLA YÜRÜTMEMEYE HAKKIMIZ YOKTUR.**

Görüldüğü gibi, bu hesaplar, da bağımlı şartların şekillendirdiği bir içinde tarafından yapılmıştır. Belki iç şartlar, bu

hesapları bir an için geçersiz kalacaktır, ama bu hal, hesapları yanlışlığını isbat etmez. Devrimcilerin böylesine kısa vadeli bir başarısı, ancak ismet Paşa'nın kişiliğinde bazı tarihiyat yapacaktır. Burada önem olan, messelenin, basit bir Celal EAYAR'ın affi meselesi olmalıdır. Akşam hâlde, duygusal bir düzeye de katacak bu mücadele, devrimci aydınlarla, halkın arasında da ha derin uçurumları açılmasına sebep olacaktır.

Bizce, Devrimciler, Türkiye'nin bu değişen dış şartları yüzünden, durumlarını yeniden gözden geçirmek zorundadırlar. Çünkü, artık eski DP'lerin affi parlamentodan ister geçsin, is-

ter geçmesin, İnönü - Tutucular ittifakı resmen kurmuştur. Umutsunamam gereken birinot nokta budur.

İkinci nokta ise, Türkiye için bir cunta tehlikesinin, Paşa tarafından büyük oranda bertaraf edildigidir.

Devrimci güçler beki, ağırlıklarını koyarak, bu affin gündelik parlamentodan geçmesini önleyeceklerdir, ama unutmayın ki, içerdeld tutucularla işbirliği halinde olan dış kuvvetler, bu hesapları kendi ağılarından, sağlam veriler üzerine kurtuluylardır. Öyleyse, gerçekleştirilmeye mutlaka çalışacaklardır. Devrimciler için mücadele artık, eski DP'lerin affi konusunda değildir.

Gecen hafta İstanbul'da resim sergisini açan Abidin Dino, Yaşar Kemal ile konuşuyor.

Abidin Dino 18 Yıl sonra İstanbul'da

Yaşar KEMAL

ABİDİN Dino gurbete gidiyor tam on sekiz yıl oldu. Dile kolay... Dile kolay demenin de bir tadi var. Onun bileyinde bileziklerin hasımdan birkaç tanesi vardı. Vardı ama, gene de gurbet çekilmeydi. Abidin Dino'nun Paris macerası, buna bütün anlatımıya macera demek gerek. Çok sevici ve dolu geçti. Paris'e bir eğitimli kişilik olarak gitti. Paristen çok öğrendiği olmuştu. Bu bir gerçek. Onlara hatta dünyasına vereceği çok şeyi de vardı. İlaçarcığında. Az zamanda çok sevilen bir ün oldu. O, Türkiveden, vier vier ciceği hormunda bir İstanbul gördürü. Birinçinin vücut İstanbul'umun şehrini onun kadar güzel kimse tanımayordu ve tanıymazdı. Altın kubbeleri, suna gibi minareleri gördürü. Bahıkçının türkisini. Halic'in sisini gördürü. Boyacı oğlu, çingene kızını, dok işçilerinin ellerini gördürü. Ve çok uzak bir gökyüzü gördürü. Anadolu bozkırının üstünde sahanın tesuz bucaksız, yanık sarı bir nezir gördürü. Ucuz bucaksız vürtüven,bijiklimis, canlarım disterine takmış insanları. Sekerkamigina vere düşürmeden virmi bacak atan oğlan Adanahırdı. Toz duman içindeki lut azaç, yaprakları tozdan apak olmuş. Çukuruvaladadır. Bitmeyen yollar, bitmeyen yollarla dökülmüş insanlar... Çok uzun yollardan gelyorlar... Ulu dağların ardından, büyük, uzak göklü bozkırlardan gelivorian... Cakmaktaşından kayaları olan ulu dağlara vurmuşlar... Düşünceli, durgun, vuruskan, öfkeli... Hep yürüyorkar... Bir karanhtan bir işte yürüyorlar. Nazım Hikmet, Abidin Dino için yazdı: bir şirde aşağı yukarı böyle söyleyordu... O, bütün bunları gördürü beraberinde Paris'e Nakış cam bardakları, Torosun hizmanı, Sivasın, Afşarın killimde vardı bir yanında... O Paris'e yalnız gitmedi... Bir memleketle birlikte gitti... Daha daha çok seye gitti ki buradan bitmez... Saymakla bitiremezsin, kaleme gelmez. Bir de işçiler, renkler, biçimler gördürü. Gördüklerini ona orada on sekiz yıl yetti de artı bile...

Ve Paristen gümbüz gümbüz bir İstanbul'a döndü... Pariste on sekiz yıl yaptığı resimleri

satılmış olsa da, beraberinde onları da getirseydi. Dino, koskocaman, sağcısı bir Anadolu getirecekti ki, lâl-ü ekrem kalacaktı. Bir belâ Anadolu şizemi görücektik ki, olmaya gitsem...

Onunca önce Nafi Baba teknesine çıktı... Ağagârlarda bozazın bir renk içinde dönüp duruyordu. Çok uzakta, yarımsız derin bir kuyu gibti. İşe batmış gitmiş... İşiklar içinde... düşüyor. Oradan Rumelihisarına indik. Sonsa Arif Dinonun mezarını zittili. Sonsa da Orhan Velive... Arifin. Orhamın mezarları erguvana batıp çıktı... Bir İstanbul elnesi ki, ver yansı etmiş... Bir de yesilli, bir de boğaz mavisi, bir de İstanbul işi... Bir de boğazda türkî renk ile yürtüyen kavaklılar, motorlar, gemiler... Kıyılara sevilmis bir renk içindeki ağaclar... Sarı musambah bahıklar, durmadan bir seyler yapıyor, işliyorlar, durmadan konuşur gibiler...

Kıyi boyuncasına yürüdü. Arifi, Orham, eski anıları, Çukurova'yı, sari saçlı konuştuk. Abidin Dino'nun bir huyu vardı... Gözlerini dünyaya diker, söylece sahicerce, zulmecesine dünyaya bakar. Bütün Abidin Dino bir göz olmuştu... Açılmış, biraz hayretten böylümüş, her gördüğün güzellik onunde bir sevinç eğibi atan... Arif Dino bana demisti ki birinde. Abidin demisti, ki yıl gözleri açık konuşmadan, duymadan dünyaya hayretle baktı... Biz İstanbul'u duşurken Abidin Dino bir dîste vîrîl gibiydi. Biraz İstanbul'ı gibi olmuştu... Tarabyaya vardık. Boğazın üstünde birkaç akmış ucu yordu. Karsına geçti... Gittikçe dîs içine giriyor, gittikçe sevinci artıyordu... Bir ara Üsküdar'daki koru-mor arıgvana kesti... Camiller, arabaları...

Bu halde, onunla konuşulamazdı. Onu bu havadan çıkarmak olmazdı. Yazık olurdu. İstanbul başına vurmus gibi idi. Bir adamın başına İstanbul'ı bylesine vurmussa. Henüz da Sarhosluşu, denizaltı sarhosluğu vardır, bir de İstanbul sarhosluğu vardır. İstanbul, Türkiye sarbosluğuna yakalanmış gurbetci... Onu tyice animsiyorum... Adana'da sıcağı alındı, ortaokul sıcaktan catır catır ederken, onu bir de hâvlesi Adananın sari saçlı tutunmuştu... Sergisini gördüm sonra. Sergisi teneden tırnağa İstanbul'du. Dîs içinde, uzaklarda yapmış İstanbulu. Dîs içindeki İstanbul İstanbul'dan daha İstanbuldu. Bir hâvîk sañacımı şizemi vurursa hâvîk vururmus demek. Kimbiliş ezmeyeğimiz Anadolu şizemi

resimleri ne kadar güzel... Paris'e götürdüklerinden daha gerçek, daha güzelyle geriye geldi Dino... Sergiden sonra şizik açıldı Dino... Azıcık belâ İstanbul'a alındı... İstanbul, resemimizi, Adanayı, Arifi, Nazım konuştuk onunla. Yazık ki cauvala konuştuklарımızın hepini yazamayacağım. Konuğlardan en İlginçlerini seçtim...

Ben sordum:

«On sekiz yıl sonra İstanbul?» dedim.

«Ferhat ile Şirin meseli...» dedi.

«Nedir ki o?» dedim.

«Ferhat Şirine kavuşturmak için elinde demir küllük dağıları deler yol eyler. Abihayat suunu akut ki Şirine kavuştur. Sular gürültü çığlıklarken Şirin gellii Ferhadın yanına. Herkes bakar bunca yılın hasretine... Ferhat orah bile olmaz. Şirini tammas... Bunca yıl Şirin'in gizliliğini, bedenini unutturmas ona. Şirin artık onun için bir dîs olmustur. Ben Şirini tamdım. Öyle, olduğu gibi duruyor. Biraklığım gibi. Öylesine kederli, öylesine sevinçli. Cesur, fakir, kırılı, randa ve insan İstanbul... Ellimle koymuş gibi bildim. Yerli yerinde duruyor ve güzel...»

«Dîs sergisi gezersen bir seyirci diyor ki, Pariste yapılmış İstanbul resimleri gerçekten daha gerçek. Dîsten daha belâ. Bunu söyleyen genel bir adamı...»

«Flaubert'in bir sözlü var... Aşağı yukarı söyle olacak, gerçekli öylesine yoğun yaşayacağın ki, her iyidir. Dîste gerçeklerin daha gerçek olacak... Bende belki de bir İstanbul şizemimin birikimidir. Bu birlikte bir parlama olmuş olabilir. Bana kalırsa bu sergi başarılı...»

«Olmamasına sevinirim. Bence vier vier insanın kaynağı kalabalıklar şehrin çizgilerinden de şenli... Şehri insanla dolduracak ki şehr olsun... Yazık ki İstanbul İstanbul yap-

mış ya da olmamış, söz konusu olacak olan bu değil. Benim de üstünde durduğum asu sorun bu değil... Bu bir deney. Dâlige gerçek arasında, yarı yolda, anı gerçekte, düşle karşılaşma sorunu... İçimde bir korku vardı, yapacağım İstanbul duygusal bir İstanbul mu olacak mı? Gençlerin beni, bir zamanlar benim Yahya Kemal gördüğüm gibi görmelerini istemiyordim. Yani şahane bir İstanbul ressamı... Görkemli bir geçmiş. Su bu...»

«Gene o genç seyirci, herhalde ressam falan olacak, sergi de konusuyordu. Güzel büyük kumral bir adam. Diyordu ki, bir acıip sanat surridır belki bu. Dino'nun İstanbulunda hiç insan gözükmemiştir ama, her kişi sebeğinde insan var... İnsanlar ev, sokak sokak, denizden soluk alıyorlar... Delikanlı saskinliğim gizliyimiyordu.»

«Buna çok sevindim. Ama sergide gecekonular var. Fırtınaya tutulmuş bir gemi örneği şehrin inis çıkışları var. Zaman zaman karanlık, zaman zaman ışıklar var... Fakat sergi de şenli bir şey ekşik. Bunu aşılsa daha iyi anladım. Şehri uzaktan görmüşüm. Ve bu şehrin insanlarını uzaktan çizmeye gemicim yetmemiş.»

«Ama delikanlı Abidin Dino'nun İstanbulunda sokaklar, evler insanla dolmuş gibi geliyor bana, dedi. Bu dîs şehrinde gerçek insanlar soluk alıyor, dedi. Bu nedendir? Bir lasana böyle gellyorsa bir gerçek payı olmalı...»

«Olmamasına sevinirim. Bence vier vier insanın kaynağı kalabalıklar şehrin çizgilerinden de şenli... Şehri insanla dolduracak ki şehr olsun... Yazık ki İstanbul İstanbul yap-

maga uzaktan gemicim yetmemiş...»

«Ben böyle sanıyorum ki, bir sanatçı alânlarda insan yapıcı da bir tek insanın sıcak solgununu duyarız. Başka bir sanatçı da bos bir şehirde vier vier insan kaynaştırır. Ben sergideki kumral büyük delikanlıdan yanayım.»

«Dogru. Bu da sanat gerçeginin bir yanı.»

«İstanbul böyle... İstanbul uzaktan insansız çizilmiş. Paris'te Çukurova üstline çizilmiş bir kekçe resminizi görülmüşüm. Bir de Orta Anadolu bozkırı üstünde. Onlarda insan vardı. Hem de etiyle kemiğiyle... Uzun yürüyse ekimsiz insanlar... Uzakta bir gökyüzü... Dâlzhâkçe aksan, kaa tere batmış, toza duvana bulanmış insanlar... Onları nasıl yaptınız? Biliyorum, Adanada, Kayseride, Çoruma'da yaptığınız resimler de böyleydi... Böyleydi demem, bu bîcimde demek... Bular şîklerden daha belâ, daha olgun...»

«Kimbilir. Anadolu gerçekçi daha ağır basıyor. Belki de Adana ovası, Orta Anadolu bozkırı sanatçı insansızlığı düşinemiyordu... İstanbul'u insansız olzebilir da insan, belki Anadoluyu, Çukurovayı insansız izzemiyordu... Dâlzs ova üstünde dikenle durmuş, yürüyen, çağsan insanlar belki de kaçınılmaz bir şenlik taşıyordu. Yıllar boyunca Pariste işlediğim temalarдан birisi ınsuz bucaksız sonsuz uzaklıklar ve insan... Dâlzs topaklar uzak, gökyüzleri uzak, her şey uzak ve dâlzhâkçe yürüyen insanlar... Kurtuluş savaşının sonsuz uzaklıktta yürüyen insanlar... Bozkırda insan arasında yaman bir ilişki olacak... Bozkır tek başına çizemiyorsun...»

ANT'a abone olanlara

100 Lira TASARRUF

ANT Dergisi, abonelerine büyük bir tasarruf imkânı sağlamaktadır. Piyasada 125 Kuruş'a aldigınız ANT Dergisi'ni abone olduğunuz takdirde 85 Kuruş'a okumanız mümkün. Zira ANT'in yüzde 32 indirimli abone tarifesi şyledir: Yıllık 44 Lira, 6 aylık 22 Lira, 3 aylik 11 Lira...

ANT'a abone olanlar, ayrıca, ANT YAYINLARI'nın bütün kitaplarını yüzde 20 indirimli satın almak imkânına sahiptirler. Bunun için ANT YAYINLARI'na bizzat gelmeleri, yada istedikleri kitapların yüzde 20 indirimli fiyaterini «ANT Dergisi — P.K. 934 — Sirkeci — İSTANBUL» adresine, posta havaleyle göndermeleri kâfîdir. Havale kağıdının arkasına adres, abone numarası ve istenilen kitapların okunaklı listesi de yazılmalıdır.

Böylece, ANT'a yıllık abone olan bir okurunuz dergisi ve bugline kadar yiyinmiş olan kitaplarınıza önlümbüzdeki bir yıl içinde yayınlanacak olan kitaplarımıza hepinde toplam olarak 100 Lira civarında tasarruf sağlayacaktır.

ANT YAYINLARI'nın dergimiz aboneleri için indirimli fiyatları şyledir: İnce Memed (birinci cilt) 12 Lira, İnce Memed (ikinci cilt) 12 Lira, Milli Kurtuluş Cephesi 4 Lira, Dâlzenin Yabancılaşması 6 Lira, Anarşizm 5 Lira, Roman Gibi 12 Lira, Siyah İktidar 6 Lira, Yasam 4 Lira, Nazım Hikmetin Paletimleri 6 Lira, Sabahattin Ali Dosyası 6 Lira, Gerilla Nedir 4 Lira, Savaş Amları 8 Lira, Üç Anadolu Efsanesi 8 Lira, Ortadırak 12 Lira, Yer Demir Gök Rakır 12 Lira, Ölmez Otu 12 Lira, Çizgili Dünya 4 Lira.

ŞİIRİMİZDE ÖĞRETMEN

I ve II. 500 er krg.
III. Öğretmenlikle ilgili
şîirlerini bekler.
P. K. 6 USAK
Ant Der: 606

ANT yayınları

«Bu sergideki resimleri birkaç arkadaşla birlikte geçen Mayıs olaylarında öğrenciler doğuşülerken çizdik. Sonra da sergiledik.»

«Bir gazete foto muhabiri gibi...»

«Ona yakın. Biz olayın tamgıydı. Resimler iyi ya da kötüydü. Sorun o değil. Bunun之外 bir önemi yoktu. Önemli olan sanatçı olarak tamkığımızı belirlemekti. Her birimiz ayrı bir açıdan, sanat çizgisinin manşetinde olayları yansittık. Beni ilgilendiren belli bir kavga biçiminin yarattığı belirli hareket düzeni. Sunu demek istiyorum ki her çağın, her yerin kendine göre bir çarpışma görüntüüsü var. Üstelik çağın içinde de bunların çeşitleri belirliyor. Herhangi bir memlekette haksızlığa baskaldırın genceler Vietnam'da sömürgedilere karşı doğmuş gençlerin bedenleriyle anlattıkları söylef farklı. Vietnam'da ölüm bir milimetrelük ve bir anlık bir kırıntıya bağlı. Oysa kent sokaklarında (tehlike ne olursa olsun) boğa güreşinde toreador güzelliği içinde gençliğin direnmesi var... Ressam için bu gerçekleri çağdaşında percinlemek...»

«Resmin gündelik girmesi ya da girmemesi... Tartışıyor. Gırsız diyenler de var.. Giremez diyenler de...»

Zamanın, hareketlerin oluşması... Olayların üstünden zamanın geçmesi, her şeyin arızması, durulması... Bir de hareketin, olayın içinde pişerek birlikte sanat yapmak...»

«Buna vereceğim karşılık sanat tarihine dayanıyor. Magara devrindeki ya da Çatalhöyükteki neolitik kentteki av resimleri... Gündelik olayları hiç de büyülü bir yola bağ vurmadan yansıtıyorlar... Bir de çok sağlam bir resim var, bir örnek... Ressam Davidin, Marat'ın öldürülmesi sahnesi... Picasso da Guernicayı İspanya iç savaşını bitmemişken dünyanın gözüne serdi...»

Anadan düşe, sonra gerçege, sonra gündelik... Birincinin sağ solu yok. Yeter ki sanatçının eli çağın elini sıkı sıkıya tutsun...»

Biz böyle oturmuş konuşurken ak bir martı gibi büyük bir gemi boğazdan ağır ağır geçti... Bir özlem türküsü gibi...»

«Duydum ki Pariste Mayıs olayları üstünde bir sergi açılmışsınız. Günlük olaylar üstünde sergi.. Belki de politik bir kavga üstünde.. Bazi kimselerin yüzürgatti bu...»

«Sinemacılar var. Eisenstein, Peter Brook bu mesafe işini işaretler... Ama aynı ayrı biçimde ve aynı ayrı düşünceler içindir... Örneğin Peter Brook insan yalmazlığının bütün hisimle duyurmak için... Benim için aynı şey değil... Benim insanım doğadan ayrılmıyor... Onun bir parçası da insan... Igice biri macea... Eisenstein'in işi step yalanızlığını sonsuzluğunu derinlemesine duyurmak... Gerçek Rus yazarlarının yaptıklarını yapmak aşağı yukarı... Anadolu insanın içi mesafe soyut değil, somut. Nazım bir şiirinde benim resimlerimdeki insanlar için, bunlar insanın bir yere mutlaka varacağı duygusunu uyandırıyor, diyor. Lureat da bir yazısında aşağı yukarı aynı şeyi söyleiyor...»

«Daha açık söyle misiniz?»

«Bir yazar da resim yapar. Ama ressamın araçlarından başka araçları... Aradaki差别 farlı malzeme farkı. Ve kipirdama olağanı. Devimme işi... Yazar da sinemacı gibi dinamik oluşumun içindeyiz, diyor. Ressam, oluşumunu resmin içsel öğeleriyle seyircinin kafasında canlandırmak zorunda. Resmin renk ve çizgi dialekти... Göze yaptırdığı...»

«Eisenstein, film duygusu ve film biçimini adlı kitaplarında resim sanatında duralık içinde hareketten söz etmiştir. Rönesans ressamlarının seyircisinin gözünden istif sayesinde nasıl belirli bir gezintiye zorladığını an-

latmıştır. Resimde devrimciliğin önemli bir yönü de bu. Devrimci konu yeterli değil, devrimci anlatım da gereklidir. Zaten bunun ikisi başbaşa gitmezse sanat olmuyor. Gerçi bu birlikte yürütülmeli gerek güç kah birinde, kah öbüründe ağır basıyor. Bu da zamanın koşullarıyla ilgili... Resim tarihi boyunca konuya anlatım arasında böylesine dengesizlıklar olmuştur. Konu yeniliği yeni biçimleri, yeni biçimler de konu yeniliğini zorlamıştır. Yani biçim yeniliği konuları hazırlamıştır.»

«Şu uzaklıktan serpme beşinci çektandır uğraşıyor. Göklerin uzaklığı, yolların, bozukların uzaklılığı... Bütün bu nakkashlar içinde küçükük kalmış insanlar... Doğru, gerçek bu... Bunu başka deneyen sanatçalar da var mı?»

«Duydum ki Pariste Mayıs olayları üstünde bir sergi açılmışsınız. Günlük olaylar üstünde sergi.. Belki de politik bir kavga üstünde.. Bazi kimselerin yüzürgatti bu...»

«Sinemacılar var. Eisenstein, Peter Brook bu mesafe işini işaretler... Ama aynı ayrı biçimde ve aynı ayrı düşünceler içindir... Örneğin Peter Brook insan yalmazlığının bütün hisimle duyurmak için... Benim için aynı şey değil... Benim insanım doğadan ayrılmıyor... Onun bir parçası da insan... Igice biri macea... Eisenstein'in işi step yalanızlığını sonsuzluğunu derinlemesine duyurmak... Gerçek Rus yazarlarının yaptıklarını yapmak aşağı yukarı... Anadolu insanın içi mesafe soyut değil, somut. Nazım bir şiirinde benim resimlerimdeki insanlar için, bunlar insanın bir yere mutlaka varacağı duygusunu uyandırıyor, diyor. Lureat da bir yazısında aşağı yukarı aynı şeyi söyleiyor...»

«Daha açık söyle misiniz?»

«Bir yazar da resim yapar.

Ama ressamın araçlarından başka araçları... Aradaki差别 farlı malzeme farkı. Ve kipirdama olağanı. Devimme işi... Yazar da sinemacı gibi dinamik

olşumun içindeyiz, diyor. Res-

sam, oluşumunu resmin içsel

öğeleriyle seyircinin kafasında

canlandırmak zorunda. Resmin

renk ve çizgi dialekти... Göze

yaptırdığı...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Ama varanlar daha çok ve

varacaklar...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

den insanları da yapmak... Bir

soyutlama payı var. Adanayı,

İstanbul, beşkon bir daha de-

rinlemesine yaşamak gerek. İ-

stanbul...»

«Gene Çukurova, gene İstanbul...»

«Bana öyle geliyor ki, görme-

ECEVİT'TEN GENİŞ CEPHE'YE SEVGİLERLE

SON olaylar, «Geniş Cepheci takımı» strateji adı altında ortaya koydukları hesapların tutarsızlığı, yine bu «Geniş Cepheci»lerin ıştuna toz kondurmadıkları kişilerden gelen ihanetlerle açığa çıkmıştır.

«Geniş Cepheci»lerin masabasında yaptıkları çokça hesapları, aynı cephenin mutemed adamı, CHP Genel Sekreteri Bulent Ecevit, parti İl başkanları ve İl temsilcileri toplantısında yaptığı konuşmasında açıklamış ve kendilerini arkadan hancerlemiştir.

Geniş Cepheci yazarların köşebalarını tutukları gazetelerde her nedense yer almayan bu konusma, Ulus Gazetesi'nin 22 Mayıs 1969 tarihli sayısında tam metin yayınlanmıştır. Konuşmanın «Geniş Cepheci»lerle ilgili bölümünü hiç yorum etmeden aynen alıyoruz:

«Öteden beri intilâl ve dikta hevesileri, son durumu fırsat bıldırlar. CHP ile beraber olmamış ola omu kendi amaçları için kullanmak isteyen bizim düşümüzde bazı sol çevreler, bir kaç aydır bize karşı büyük bir kırgınlık içinde idiler. Çünkü akıllar nece geniş cephe stratejisi içindi biz kullanıp sonra kozlarını paylaştıklarını sanıyorlardı. Bu oyuna gelmeyeceğimizi anlıyorlar. Yayınladığımız bildirilerde bu oyuna gelmeyeceğimizi zosterdik. Bilyorduk bunu bilmemeyeceklerdir. Ama vesile ile kargıma çökmeyle ekti. Başka vesilelerle karımıza çakacakları. Şimdi vesile buldu. Aşında kendilerini bize sol sanıyorlar. Aşında solu da değiştirdiler. Gerçek sole halkın içinde olan, halktan yana olanlardır. Bize bugün gazetelerde en ağır hücumları yapan bazı yazarların bunların içinde iyi niyetleri de var şıphesiz, içinde, bir defa halk sevgisi, halk saygısı yoktur. Sola olabilmek için evvelâ halkı sevmek, halkı saymak gereklidir. Buların hepsi halka en saygısız ve güvensiz kişilerdir.

Sosyalini de, mosyalini de!

İslam sosyal bir dînmiş, İslâm'da sosyal adalet varmış gibi bilgilere taftılar ne mânâsı var? Kur'an'da, hadiste ve selef-i salihîn'in kitaplarında bu sosyal laftı bir kere geçiyor mu? Veya arapça karşılığı var mı? Yok! Bizim dinimizde adalet var. Bu meşhûm her nevi adaleti içine alır. Sosyalini de, mosyalini de.

İslamîyet demokrasiye uygundur laf da bu sebeple fikirler cümlesiinden. Demokrasî kim oluyormus da İslamiyet ona nyacak mis! Bizim ölçümümüz demokrasi mi sanki...

Sosyal, ekonomiksel, kapitalizm, altyapı, üstyapı, yatırım, İslam İktisadiyatı... falan tipten derken namazı, abdesti unutuyoruz.

Bazı gençler birinci sıradı iktisadi prensipleri görüyorken ve İslamiyetin bu sıraya göre analitîmamasını istiyorlar. Hayır, bu sıralayla sekli komünizme görür. O maddeci olduğunu ılgın temeli iktisattır. İslâm'da mühüm olan imandır. Sonra ibadet. Sonra muamelet. İktisadi prensipler, bu muameletin bir şubesidir, o kadar.

MEHMET SEVKET EYG!
(Bugün - 18.5.1969)

SIKMA TATLI CANINI!

Bugünü anlayamıyorum, çok canım sıkılıyorum.

27 Mayıs'ta da böyle canım sıkılmıştı. Anaya söyleyişin içine girmek suçlu bir askeri hükümet darbesinin ortaya çıkışım anlayamamıştım. Halkın büyük çapta, güvenini taşıyan bir iktidarn böyle sebeple devrileceği anlaşılmaz seydi.

Bugün iktidarımızın zirvesindeyiz... O kadar başarı içindeyiz ki... bir parti için siyasi başarının bu kadar fazla. Hattâ tehlikelidir!

ORHAN SEYFI ORHON
(S. Havadis - 23.5.1969)

Ote yandan kendi içimizde, hatta Parti Meclisimizin içinde, belki farkettiniz, bir kaç aydan beri patlamak için fırsat bekleyen, delik arayan bir kaynama vardı. Bu kaynama, sossal adalete, ortamın soluna inananlarla inanmayanlar arasında değildi. Hepimiz inanıyorduk ortamın soluna. Bir de demokrasiye inanıp inanmama meselesi vardır. Bu da halka kavuşma meselesi idi. Halka inanıyordu. Halka inanmadıkları veya halkın ayağına gitmeye katlanamadıkları için bir aydınlar idaresi aydınlar demokrasi hevesine kapılan ve bu idaredeki yerlerini hayal eden bazılısıyla aramızda geçen içe bir kaynama vardı. Gençlik hareketleriyle ilgili yayınladığımız bildirilere karşı idiler. Geniş cephe taktiklerine ilerlemeyi reddettiğimiz için bizi kaynamak istediler.

Demek ki, kendi içimizdeki nüfusla artık ortamın soluna inananlar inanmayanlar değil, gerçek demokrasiye, gülüşmelerin burjuva demokrasisi diye kötüyledikler demokrasılık

bağlı olsalar olsayanlar davasıdır. Biz Parti Meclisinde katılanlar, demokrasiye bağlı olsalar.

Yine bu dava aydın bürokrat egemenliğine veya gerçek halk egemenliğine taraftar olanlar arasındaki mücadeledir. Gidenler aydın bürokrat egemenliğinden yana olanlar, kalanlar halktan yana olanlardır.

Böyleselikle CHP'inde gerçek yerine, her yönlü ile halk zeminine oturmuş olmaktadır. Ote yandan bunlar, inanarak inanmayarak, amaçlarına erişmek için bize en ağır hücumları yapan solcularla işbirliği yapmamız söyleyenlerdi. Inandığımız bir davada işbirliği yapabiliriz. Fakat CHP ile işbirliği yapacaklar, bizim şartlarımıza uyumak zorundadırlar. Biz onların şartlarına uymayız. Bizim şartımıza uyarak işbirliği yapmak isteyenler varsa gelirler işbirliği yaparlar. Yoksa bizim omuzumuza basarak biz kendi peşlerinde sürüklüyoruz.

İlk yayınılar teşkilatımız içinde şüpeler uyandırmış olabilir. Ama büyük ölçüde teşkilatımız gösterdiği anlayışa müteşekkiriz. Gerçek nedenler anılamayanlar oldu. Çünkü herşey bugline kadar ortaya çıkmış değildir. Ama gerçekler anlaşıldıkça, Ortamın soluna olduğu kadar demokrasiye bağlı olan bütün ülkelere CHP'li teşkilat üyelerinin tutumunu benimsedeceklerine inanıyoruz. Onun içi mahdut ölçüde de olsa yer yer bazı teşkilat görevllerimiz

de, bazı İlçe başkanlarımız da çok karıştı teller gönderdiler bizlere, ama bunlar üzerinde işlem yapmayıcağız. Çünkü burada aşıkladığınız gerçekleri sizlerden öğrenip gördükçe gerçekleri daha açık seçik görebileceklerine inanıyoruz.

Sayın arkadaşlarım:

Bize karşı aydın çevrelerden gösterilen tepkiler, Türkiye'deki aydınların bir kısmının ne kadar katı olduğunu gösterdi. Ne kadar duygusal olduklarını gösterdiler. Aydınının bu kadar kastı, duygusal ve müsamahası olduğu bir ülkede halktan nasıl katı olmamayı, müsamahah olmayı isteriz?

Bir gazeteye yanlış aksatılmış olan ve ayrılan arkadaşımızdan birinin geçen gün bir mitinge kullandığı sözlü mün doğrusunu nakletmek istedim. «Bütün devrimci yobazdan, sözli bana atfedildi. Oysa tepte bulunan konuşmadan demedim ki; aydının İki vasi' vardır. Birincisi kendisine karşı şüphecilik olmak. Kendisinin düşündüğünün yanlış olabileceğini kabul etmek. İkincisi arkadaşlarına karşı müsamahah olmak. Bir de bizim aydınların coğuluğuna bakınız, dedim. Kendilerine karşı hiç şüphecilik degillerdir, arkadaşlarına da müsamahah degildirler. Bu, aydın kişinin değil, yobaz kişinin vasisidir, dedim. Gerçek aydın bu değildir. dedim. Bu sözlerim yanlış aksatıldı ve yanlış olarak istisnaya devam edilmektedir.

Bu sözlerimiz aydın düşmanlığı kabul edilmemelidir. Bu aksatılık olur. Bir memlekette demokraside de, diktatörlükte de, kapitalizmde de, sosyalizmde de aydınlar idareci olur. Demokrasi ne aydinsız olur, ne oysuz olur. Ama bizde oyu pek önemsemeyen, garip bir demokrasi türü bekleyen bazı aydınlarımız vardır. Bir kısım aydınlarımız eski Osmanlı ahlâkı ile halktan kopmuş insanlardır. Marks Türkiye'de doğsa idi, sinir ayrimi proletler ve burjuva diye değil, halk ve aydın diye yapardı. Biz o biçimde aydınlar ayrılarak gerçek aydın olmaya kararlıyız. Halkta-

kopmuş aydınlar sınıf aydınları demokratik devlet idaresi yürütülemez. Genel oyla da olmaz demokrasi sadece. Tahsiliz bir vatandaş milletvekili, başkan ve başbakan olabilir. Ama bir Genel Müdür, bir yargıç, bir konuttan olabilir mi? Olamaz. Onların aydın olmaları lazımdır. Ama buhaların halktan kopmamaları lazımdır. Bizim çektiğimiz halktan kopmuş aydınlarımızdan biri de Hattâ Serbest Fırka'ya iş ve da polîтика programlarını ayrıntıları ile kaleme alan ve yutturan da gene benim. İşte bu kadardır bu bilgiye.

YUTTURMA FIRKA!

«Serbest Fırka liderinin henüz çocukken tanındığını oğlu sayın Osman Okyar'ın dün Serbest Fırka üzerinde bir takım acaip fikirler ileri sürdürdüğünü görmenin dayanamadım.

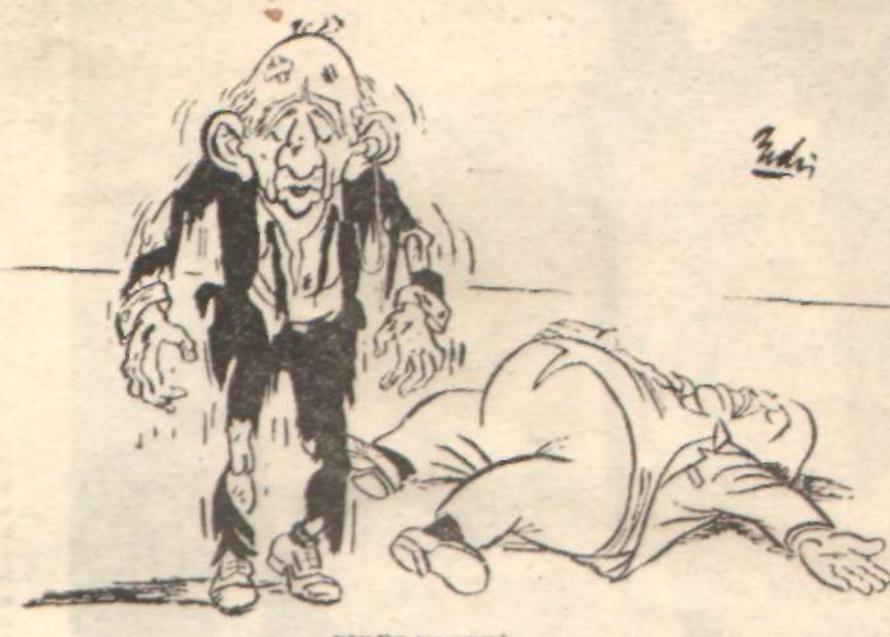
Çünkü.. Kırk yıl önce bu oyuna «Serbest Fırka» adını koyan da benim Fethi Bey merhum spartî lideri sıfatını da vereben benim. Hattâ Serbest Fırka'ya iş ve da polîтика programlarını ayrıntıları ile kaleme alan ve yutturan da gene benim.

İste bu kadardır bu bilgiye.

Daha ötesi olur mu bunu.

Halk sehirlerde ve köylerde yarı isyan halindeydi. Tehlikeyi gören Gazî merhum ile Başbakan İsmet, hemen bir eszâfî yâbana muhalif fırka kurup bu isyanı yükseltip kadroları ve gizlice kendi kontrolleri altında bulunacak olan bu kadroda gerçek muhalefete gen tskulma kararını verdiler. Fethi Okyar'ın Hâderliği işte bu karardan doğdu.

NIZAMETTİN NAZİP
(Y. İstanbul - 17.5.1969)

«PIRUS ZAFERİ»

Bedri - Milliyet, 23.5.1969